

Clúster de la Indústria Química de les Illes Balears

PLA ESTRATÈGIC 2013 - 2015

CITAS

“Un clúster es un grupo de empresas interconectadas e instituciones relacionadas en un determinado campo, que se encuentran próximas geográficamente, y que están vinculadas a través de elementos comunes y complementariedades”

“On Competition”
M. Porter (1998)

“En la actualidad, con autores como Sövell, Linqvist i Ketels se vuelve a incidir en la importancia del entorno, y sobre todo del sistema de agentes identificado en la triple hélice empresa - universidad - administración.”

“El Programa AEI en el marco de las políticas internacionales de apoyo a los clúster”
Dirección General de Política de la Pequeña y Mediana Empresa (2011)
Gobierno de España

“Si tú tienes una manzana y yo tengo una manzana y las intercambiamos, ambos tendremos una manzana. Pero si tú tienes una idea y yo tengo una idea y las intercambiamos, entonces ambos tendremos dos ideas”

George Bernard Shaw
Premio Nobel de Literatura (1856 - 1950)

“Cuando los hombres se ven reunidos para algún fin, descubren que pueden alcanzar también otros fines cuya consecución depende de su mutua unión.”

Thomas Carlyle
Filósofo y Ensayista (1795-1881)

DOCUMENTS FUNDACIONALS I APROVACIÓ DEL PLA ESTRATÈGIC

- ☒ ***L'original "Asociación de Fabricantes de Lejías, Jabones, Detergentes y Afines de Mallorca" fou constituïda el 28 de gener de 1982, a l'ampar de la Llei 19/77.***
- ☒ ***El 29 de novembre de 2012, reunits en Asamblea General Extraordinaria, l'associació dona el pas a la constitució del Clúster de la Indústria Química de les Illes Balears.***
- ☒ ***Reunits en Asamblea General Ordinari, el 11 d'abril de 2013, s'aprova el primer pressupost del Clúster per l'any 2013 i es presenta el Pla Estratègic per el periode 2013-2015.***
- ☒ ***L'aprovació definitiva del Pla es produeix a l'Assamblea General Ordinari de 21 de maig de 2014.***

INDEX DE CONTINGUTS

CITAS	1
0.- RESUM EXECUTIU	4
1.- ANTECEDENTS	6
1.1. INTRODUCCIÓ.	6
1.2.- CONTEXTE GEO-ECONÒMIC REGIONAL.	10
2.- MISSIÓ I VISIÓ DEL CLÚSTER QUÍMIC	18
2.1. MISSIÓ.	18
2.2. VISIÓ.	24
3.- DIAGNÒSTIC SECTORIAL	26
DIAGNÒSTIC COMPETITIU. ANÀLISI DAFO.	40
4.- MODEL DE GESTIÓ DEL CLÚSTER	42
ACTORS:	42
ACTORS INSTITUCIONALS	44
5.- ESTRATÈGIA GENERAL 2013 - 2015	47
5.1.- EIXOS ESTRATÈGICS	47
5.2.- PRESSUPUEST I FINANÇAMENT.	52
6.- ANNEXES	56

0.- RESUM EXECUTIU

El **Clúster de la Indústria Química de les Illes Balears** és una entitat sense ànim de lucre inscrita en el Registre d'Associacions de la Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears.

La **Missió del Clúster** és impulsar el desenvolupament empresarial del sector químic de les Illes Balears, especialment de les petites i mitjanes empreses, informant i formant a empresaris i treballadors, fomentant la cooperació en comptència, col·laborant en la millora de la gestió, augmentant la seva competitivitat.

Les **Eines** que utilitzem són la representació i la defensa dels seus interessos professionals, socials i econòmics, davant la forta pressió legisladora de les administracions i la competència de les grans estructures empresarials, la innovació i l'aprofitament de les oportunitats que ens faciliten les noves tecnologies de la comunicació.

Els **Actors participants** pretenen representar els tres elements de la triple hèlix:

- L'Administració: mitjançant la participació del Govern de les Illes Balears, en el seu paper regulador, legislatiu i de suport econòmic i instrumental.
- La Universitat: mitjançant els convenis d'investigació i utilització de les seves plataformes tecnològiques i laboratoris.
- La Indústria: mitjançant l'adhesió d'una majoria àmplia de les empreses fabricants i distribuïdors de productes químics de la CCAA Illes Balears.

Amb la finalitat d'obtenir un suport sòlid i la major representativitat patronal possible, el clúster incorpora a l'única associació empresarial del sector a les Balears. L'associació va ser creada el 3 de gener de 1982, a l'empar de la Llei 19/1978 de llibertat sindical, agrupant els fabricants i distribuïdors de productes químics de Mallorca. En l'assemblea general de l'any 2011, es van ratificar els objectius generals i es va comprometre un pla de treball específic per desplegar els eixos estratègics per constituir una estructura empresarial de tipus clúster.

A finals de 2012, en diverses reunions de la Junta Directiva es va acordar actualitzar els seus estatuts incorporant objectius de R + D + I, constituint el Clúster de la Indústria Química de les Illes Balears procedint al registre i canvi de nom, aprovat al **febrer de 2013**¹.

A principis de 2013, es va posar en marxa l'**OTC** - oficina tècnica del clúster - radicada a l'Edifici Europa del Parc Bit, gràcies al conveni de col·laboració signat amb la Fundació Balears d'Innovació i Tecnologia, dependent de la Conselleria d'Economia i Competitivitat del Govern Balear. El 26 de maig de 2014, mitjançant la signatura d'una addenda, s'amplia la cessió temporal d'un espai per a la OTC fins 2018 i es trasllada a la seva actual ubicació a "Ses Cases de Son Espanyol" a l'edifici administratiu del Parc Bit.

Els **Objectius** de cooperació públicoprivada s'enfoquen cap a la identificació i l'impuls de projectes innovadors, cap a la captació de recursos econòmics per als emprenedors del nostre sector, autèntics creadors de riquesa i ocupació, afavorint la seva productivitat, competitivitat, innovació i internacionalització de la seva producció.

Els **objectius generals**:

- Afavorir la cooperació público-privada i la triple hèlix Govern/Universitat/Empreses
- Identificació i impuls a la innovació.
- Millora de la competitivitat de les empreses.
- Sostenibilitat i millora de la mobilitat dels productes i matèries primeres
- Capacitació dels recursos humans de les empreses.
- Internacionalització i creació de riquesa i ocupació.

Els **Eixos Estratègics per el període 2013-2015**:

- Innovació
- Capacitació
- Sostenibilitat.

¹ Veure ANNEXOS: DGT_ASSOC_007_343 dipòsit de l'acta AGE.pdf

1.- ANTECEDENTS

1.1. INTRODUCCIÓ.

Citant la introducció d'un estudi del Departament de Economia i Empresa de la UIB²: *“Las Islas Baleares son un caso típico de región que vivió el cambio de estructura productiva que tuvo lugar en la segunda mitad del siglo XX de una forma abrupta, pasando directamente de ser una sociedad agraria a una economía terciarizada basada en el turismo, sin hacerlo por un estado intermedio de sustitución de la estructura agraria por la industrial y, después, de ésta, por la de servicios”*.

A Espanya, després d'uns tímids inicis, el sector industrial químic pren força a principis del Segle XX. L'aparició de les plantes de fabricació de sosa i clor a Flix (1897, amb capital alemany) i en Torrelavega (1908, amb capital belga) donaran servei a la demanda dels sectors tèxtil i agrícola. A les Balears, a través de l'impuls cantàbric i català, es reproduïx un model valencià autòcton, la indústria es basa en el cuir, calçat i confecció, on la producció de lleixius i sabons es realitza de forma artesanal.

Malgrat el floriment industrial de la dècada dels 60, associat al creixement turístic, moltes de les empreses del sector acabaran per manifestar la seva debilitat quan l'enriquiment general ofereix més oportunitats en el sector serveis emergent, perdent-se una gran ocasió per consolidar un sector industrial, que proveïnt a la demanda del mercat local, podria haver-se plantejat metes més ambicioses (així, la participació de la indústria en el valor afegit brut regional es troba sempre per sota de la mitjana nacional).

Els anys 70 i 80 presenten problemàtiques derivades de la modernització legislativa que comporta la democràcia. L'elevat preu del sòl industrial legalitzat i la ubicació tradicional de les indústries químiques en terrenys rústics afecta un bon nombre d'empreses. L'exigència d'una major tecnificació en els envasos i en la presentació dels productes derivada de les

² J. Batle, F. Orfila, J. Garau. Dpto. Economía y Empresa UIB. “La Industria y el desarrollo tecnológico en las Islas Baleares”. Revista de Economía Industrial. Nº 335 (2000).

noves tendències de comercialització (superfícies comercials que van substituint les drogueries i comerços tradicionals) implica també la incorporació de més personal especialitzat.

En aquestes èpoques apareix també una tendència cap a la introducció de conceptes de màrqueting com el binomi "qualitat - preu" i el potenciament de les "marques". També sorgeixen els acords comercials entre "fabricants purs" i "distribuïdors comercials" incloent el concepte de "marca blanca" o "marques de tercers", que la pròpia administració incorpora a la legislació amb el concepte de "responsable de la posada al mercat "per diferenciar-ho dels" fabricants ".

En aquest entorn, és quan es constitueix el 1982 l'Associació de Fabricants de Lleixius, Sabons, Detergents i Afins de Mallorca, sent els seus fins i objectius els merament patronals, d'unitat i representació del sector.

A finals dels 80 es produeixen les primeres **actuacions de caràcter "tècnic"** en el si del col·lectiu entre els quals assenyalaré com a destacables:

- L'homologació d'envasos plàstics de polietilè d'alta densitat (HDPE) a través d'un acord amb l'Institut Laboratori General d'Electrotècnia, que facilita els assajos tècnics d'estanqueïtat i resistència dels envasos utilitzats pel col·lectiu de fabricants químics de Mallorca.
- La legalització de la majoria de les indústries químiques de les Illes mitjançant la tramitació de diferents expedients davant Sanitat (Informes Tècnic Sanitaris), Indústria (projectes d'activitat i expedients d'autorització, registre industrial) i Ajuntaments (llicències d'obertura).
- L'elaboració de les "fitxes tècniques" de productes, que poc a poc donaran lloc a les "fitxes de dades de seguretat" (FDS o SDS en anglès) en compliment de la normativa de seguretat química a nivell nacional (Reglament de Substàncies i Reglament de Preparats)³⁴.

³ Real Decreto 363/1995, de 10 de marzo, por el que se regula la Notificación de sustancias nuevas y clasificación, envasado y etiquetado de sustancias peligrosas. BOE nº 133, 5 de marzo de 1995.

⁴ Real Decreto 255/2003, de 28 de febrero, por el que se aprueba el Reglamento sobre clasificación, envasado y etiquetado de preparados peligrosos. BOE nº 54, de 4 de marzo de 2003.

- El primer conveni, a nivell balear, entre la Universitat de les Illes Balears (UIB) i la indústria, mitjançant el qual, tant les substàncies com els productes acabats seran analitzats i certificats pel Laboratori de Química Analítica de la UIB. Aquest conveni es va transformar en un contracte de col·laboració després del seu traspàs a la Fundació Universitat Empresa. Posteriorment, l'associació va vincular aquests controls, successivament, al laboratori de la PIMEM, al laboratori del Col·legi Oficial de Farmacèutics de les Illes Balears (COFIB), i finalment amb laboratoris privats⁵.
- El primer pla sectorial d'incorporació de pimes i micropimes a sistemes de gestió de la qualitat ISO 9001, realitzat en col·laboració amb l'Institut d'Innovació de les Illes Balears (IDI)..
- El diagnòstic sectorial de gestió de residus i de prevenció de riscos laborals en el sector químic, en col·laboració amb PIMEM i entitats consultores locals.
- La inscripció de les empreses del sector en el registre de productes de l'Institut Nacional de Toxicologia, dependent del Ministeri de Justícia, per tal d'aconseguir una millora en l'atenció d'urgències en cas d'intoxicació o accident causat per productes químics i de neteja.
- La inscripció de les empreses en el registre de petits productors de residus de la CAIB.

A inicis de la dècada dels 2000, la política industrial a les Illes Balears pivota sobre tres organismes del Govern Balear: la DG de Promoció Industrial, l'Institut d'Innovació de les Illes Balears (IDI) i la DG d'Innovació.

No existeix en aquell moment cap iniciativa estratègica ni definició programàtica global de les prioritats de la indústria balear. Es parla exclusivament de "sectors estratègics" i de "línies de treball".

Els organismes abans esmentats exerceixen tasques de foment i modernització de les pimes industrials mitjançant línies específiques de subvenció i crèdit. S'impulsen, així mateix, els centres tecnològics, destacant l'Institut Tecnològic de la Bijuteria (ITEB) a Maó, el Centre Tecnològic Balear de la Fusta a Manacor, i el Centre Tecnològic Multisectorial de Ciutadella.

⁵ A causa de la major especificitat de les proves i assajos que va sol·licitant l'administració i que difícilment poden cobrir-se amb les prestacions de laboratoris generalistes.

Aquestes iniciatives, amb el suport a la qualitat i innovació, per part de l'IDI, suposen (malgrat el limitat del seu abast) una fita en l'economia industrial de Balears.

Els Plans de Ciència, Tecnologia i Recerca de Balears susciten, a principis de 2008, la investigació i estudi de diversos "clústers" industrials per reforçar la competitivitat de sectors productius. Aquests estudis van cercar definir opcions estratègiques i les alternatives de dinamització sectorial, en comunitat amb la Universitat i els sectors implicats.

Aquestes iniciatives, entenem, no es conceben de manera que el seu horitzó temporal sigui finit (com els clàssics programes de modernització o reindustrialització), sinó que pretenen buscar la implicació empresarial de les pimes, la seva assumpció com un projecte "propi" i la seva continuïtat privada. Probablement l'èxit d'aquestes iniciatives, que ha portat a l'organització d'una desena de "clústers", es deu a haver aconseguit penetrar en l'anàlisi de detall d'aquests grups de micropimes i pimes de les nostres illes.

A l'empara d'aquest corrent, el sector de la indústria química balear, participa en un dels estudis diagnòstics de l'IDI durant l'any 2009, fruit del qual s'estableixen les bases per a la constitució del "clúster químic"⁶.

La bondat d'aquest tipus d'iniciatives és manifesta, ja que parteixen d'un criteri de "proactivitat" cap als sectors productius, a diferència de lideratges visionaris. Així mateix, entenem que es diferencia de l'activitat dels centres tecnològics, on les dificultats de desenvolupament es deuen, en gran mesura, al fet que la seva activitat procedeix de la seva pròpia oferta de serveis i no a l'autèntica demanda real derivada de la incorporació de la innovació a les pimes, teòriques clients.

Si bé els canvis detectables en els petits subsectors, que són objecte de suport mitjançant la política de clústers, trigaran encara en consolidar-se, l'avanç és descomunal comparat amb dècades d'immobilisme.

A més, el sector de la indústria química a Balears compta amb la iniciativa i el volum de negoci intern suficients per consolidar aquesta activitat i catalitzar la innovació associada.

⁶ Anàlisi de la Competitivitat del Sector de Fabricants i Distribuidors de Productes Químics de Balears. Sinergies. 2010.

A això s'uneix el fet de l'existència d'una certa producció científica de la Universitat de les Illes Balears, derivada de l'existència d'un Grau en Química i en Enginyeria, a més de les sinergies amb les àrees de Biotecnologia i Biomedicina, recentment reforçades per la modernització de l'Hospital Universitari Son Espases.

Hem d'observar també que la terciarització de l'economia balear, ja citada a l'inici d'aquesta exposició d'antecedents com un escull important, dona, en la nostra comunitat, una innegable capacitat al sector turístic i el converteix en autèntic motor de la nostra indústria. Les relacions entre la recerca i la innovació en el sector químic i la seva vinculació amb el turisme i la salut serà previsiblement un eix estratègic per a qualsevol desenvolupament de futur.

La qualitat de vida i l'entorn insular, conformen més avantatges qualitatius importants per a l'atracció de talent i per a la implantació d'indústries basades en el coneixement, fet que associat a l'eliminació progressiva de les traves burocràtiques per a l'establiment d'empreses, facilita el desenvolupament d'un sector químic on la supervivència sembla garantida.

1.2.- CONTEXTE GEO-ECONÒMIC REGIONAL.

L'anàlisi de xifres del sistema productiu de les Illes Balears confirma una realitat ben coneguda com és que es tracta d'una comunitat autònoma basada en l'economia terciària, i molt concretament en el sector turisme.

Figura 1. Principals magnituds socioeconòmiques de les Illes Balears (2006)

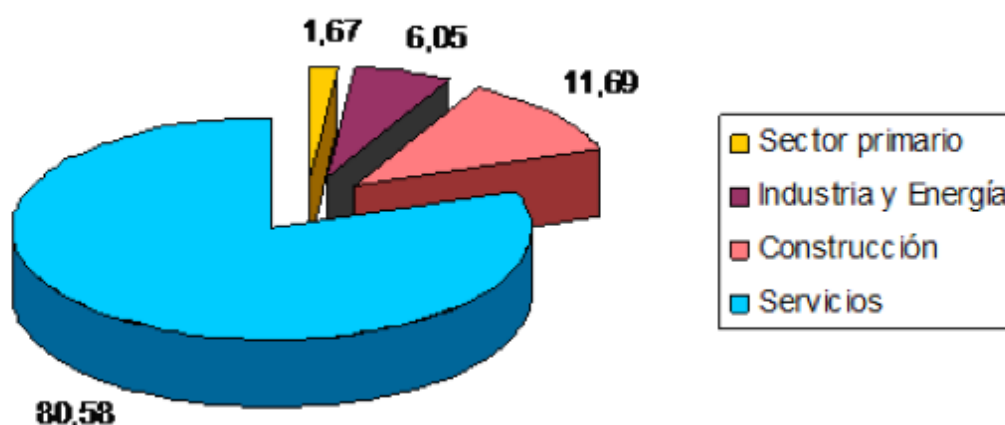
	VALOR	% DEL TOTAL ESTATAL
Población	1.001.062	2,24
PIB pm (millones de euros)	24.200.502	2,46
PIB per cápita (euros/año)	24.265	109,0
Población activa (miles)	496	2,51
Parados	34,3	1,87
Tasa de paro (%)	6,5	75,9
Exportaciones (millones de euros) *	1.365,3	0,9
Importaciones (millones de euros) *	2.084,2	0,9
Turistas (viajeros) *(DATOS 2005)	9.657.516	17,3
Nº de empresas	88.027	2,8
Empresas industriales	5.405	2,2
Empresas de construcción	14.957	3,3
Comercios	20.064	2,4
Resto de servicios	47.601	2,9
Valor Añadido Bruto (VAB) (miles de euros)	21.554.580	2,5
Agricultura, ganadería y pesca	252.630	1,0
Energía	407.761	1,5
Industria	1.087.654	0,8
Construcción	2.44.294	2,3
Servicios	17.366.241	2,9

Fuente: INE, IBAE y AEAT.

La distribució del VAB per sectors econòmics abans de la crisi ens mostra una estructura productiva de la qual més del 80% de l'activitat econòmica es concentra en el sector terciari, mentre que el 11% restant es generava en la construcció, el 6% a la indústria i energia i que el sector primari representava menys del 2% del PIB regional.

El pes estructural del sector terciari espanyol és del 66,8%, la qual cosa representa 13,8 punts per sota del seu pes a Balears. Les Illes Balears és la comunitat autònoma més terciaritzada de l'Estat, seguida de les Canàries i Madrid.

Figura 2. Estructura productiva de les Illes Balears (Font memòria CES 2007).

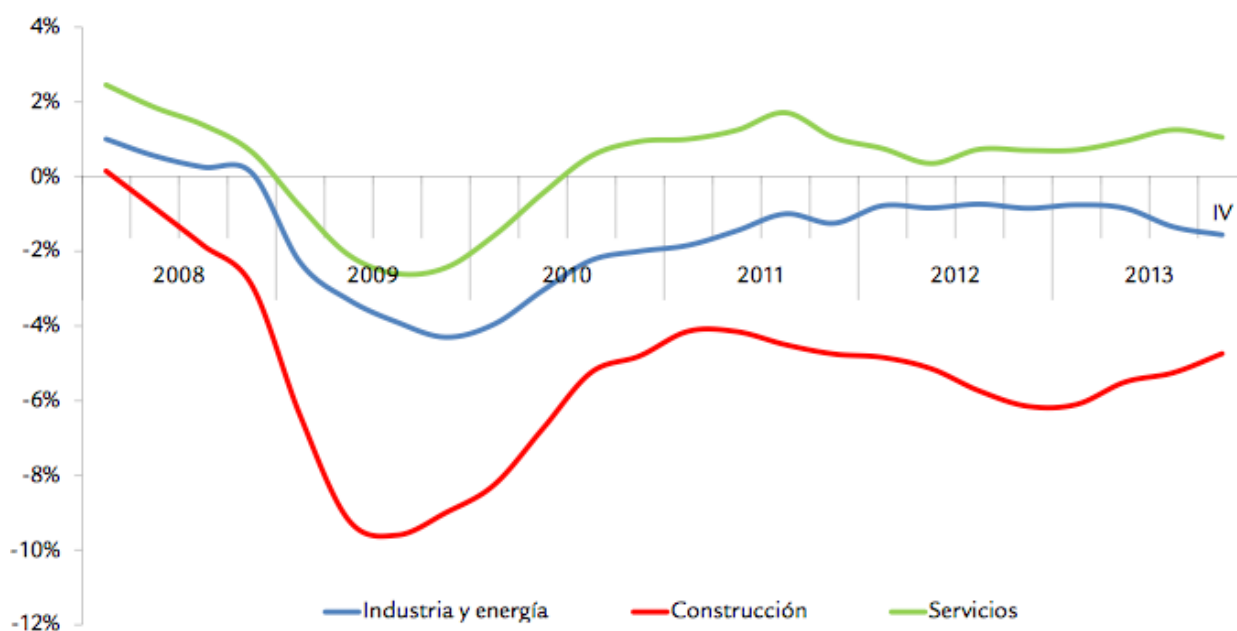

El percentatge corresponent a l'indústria ja manifesta al 2008 una contracció de 6 dècimes, situant-se en el 5,9%. Amb dades del 2013, aquesta tendència continua fent caure el sector industrial de forma significativa. Cal preguntar-se fins quan continuarà caiguent o si ha tocat terra i podem pensar en una reactivació sectorial i fins i tot si les iniciatives de “re-industrialització” dels governs central i autonòmic tendran els efectes esperats.

En conjunt l'economia balear veu millorats els seus resultats generals gràcies al dinamisme de les activitats relacionades amb el turisme i els serveis. Així, les excelents temporades turístiques d'estiu permeten reduir les dades d'atur i aconseguir generació neta de llocs de feina. Malgrat això, la demanda d'energia, com a factor il·lustratiu de l'activitat industrial ha estat inferior al 2012.

Figura 3. Evolució del VAB a les Illes Balears per sectors

Font: Direcció General d'Economia i Empresa CAIB 2013.

De manera similar, amb dades de 2006, el nombre d'empreses és molt superior en el sector serveis, amb aproximadament un 54% de les empreses actives, enfront del 24% del sector comerç, 16% del sector construcció i 6% del sector industrial.

Es pot observar per tant com la indústria és un sector relativament poc important en capacitat de generació de llocs de treball, ja que de fet només generava el 6% del total, enfront del 15% que representa la construcció o el 76% dels serveis. De totes maneres, tant en el sector dels serveis com en la resta, la mida de les empreses és molt reduïda. Així, segons el DIRCE per a 2007 el nombre d'empreses amb menys de 10 treballadors a les Balears se situava en el 94,5% enfront del 94% a Espanya.

El decembre de 2013, el sector de l'indústria i l'energia a les Illes Balears contava amb 18.294 afiliats al règim general de la Seguretat Social, i 5.230 autònoms, es a dir, una devallada de la variació interanual del -2,3%.

La principal característica del teixit empresarial balear ve marcada pel "triple desequilibri" a què s'enfronten, tant la producció, com el mercat de treball:

- "Desequilibri sectorial": la presència del sector serveis, entorn del 81% del VAB regional, en l'economia balear és significativa i, particularment, la corresponent al sector turístic, el qual ha condicionat el reduït creixement relatiu de la regió en els últims anys, menor que la mitjana nacional, a causa de la crisi en què es troba immers.
- "Desequilibri temporal": la clara orientació cap al sector turístic dota d'un elevat grau d'estacionalitat a l'activitat a les illes.
- "Desequilibri territorial": la concentració de l'activitat productiva a les zones litorals, on es desenvolupa essencialment l'activitat turística, quedant circumscrita a l'àmbit interior, les branques industrials i agrícoles.

Al costat de l'elevada concentració de l'activitat regional en el sector turístic, s'observa la presència d'especialització de branques industrials tradicionals, com ara el calçat, la química/cosmètica i el moble a Mallorca, el calçat i la bijuteria a Menorca o la moda a Eivissa, activitats amb marcat caràcter artesanal i productivitat limitada.

Malgrat les nostres dificultats, a la taula d'exportació dels principals bens industrials elaborats a les Illes Balears, corresponent a les dades del primer semestre, observarem un greu retrocés general excepte al sector de cosmètica.

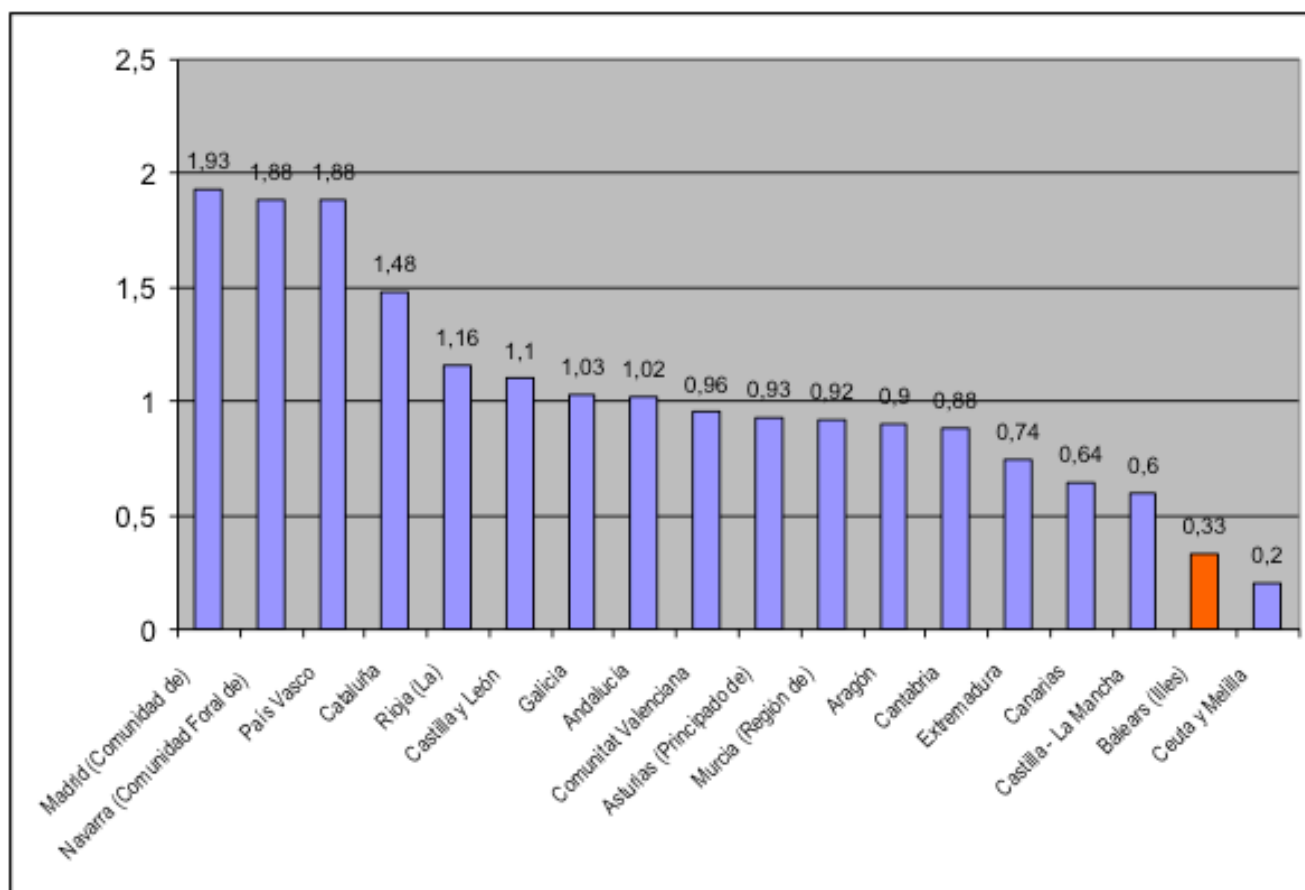
Figura 4. Exportacions Illes Balears. Sector Industrial. 2013.

Font: ICEX, Direcció General d'Economia i Empresa CAIB.

Principales mercados exteriores ¹ (miles de €)	Último dato		Variación interanual (%)	
Calzado	enero - julio	109.841,8	↘	-8,3
Francia	enero - julio	18.231,7	↘	-10,4
Alemania	enero - julio	17.241,8	↘	-20,9
Italia	enero - julio	16.661,2	↘	-17,1
Reino Unido	enero - julio	10.323,0	↘	-12,0
Perfumería y cosméticos	enero - julio	37.958,9	↗	20,9
Hong Kong	enero - julio	7.254,0	↗	22,6
Reino Unido	enero - julio	4.641,1	↗	41,1
Países Bajos	enero - julio	4.429,3	↘	-3,6
Alemania	enero - julio	3.439,7	↗	93,3
Piel y cuero	enero - julio	11.330,0	↘	-18,5
Vietnam	enero - julio	3.323,7	↘	-25,0
Tailandia	enero - julio	3.100,4	↘	-14,9
China	enero - julio	2.071,9	↘	-31,6
Italia	enero - julio	913,6	↗	58,9
Joyería y bisutería	enero - julio	5.211,8	↘	-9,0
Francia	enero - julio	1.139,3	↗	60,9
Estados Unidos de América	enero - julio	316,6	↘	-53,1
Italia	enero - julio	302,8	↘	-23,9
Rusia	enero - julio	284,5	↗	35,9
Muebles	enero - julio	3.762,6	↘	-30,8
México	enero - julio	1.274,2	↘	-8,4
República Dominicana	enero - julio	925,5	↘	-59,3
Panamá	enero - julio	222,3	↗	269,7
Jamaica	enero - julio	209,0	↗	1112,6
Total exportaciones industria manufacturera²	enero - julio	505.076,4	↘	-24,2
Total exportaciones²	enero - julio	755.776,0	↘	-17,5

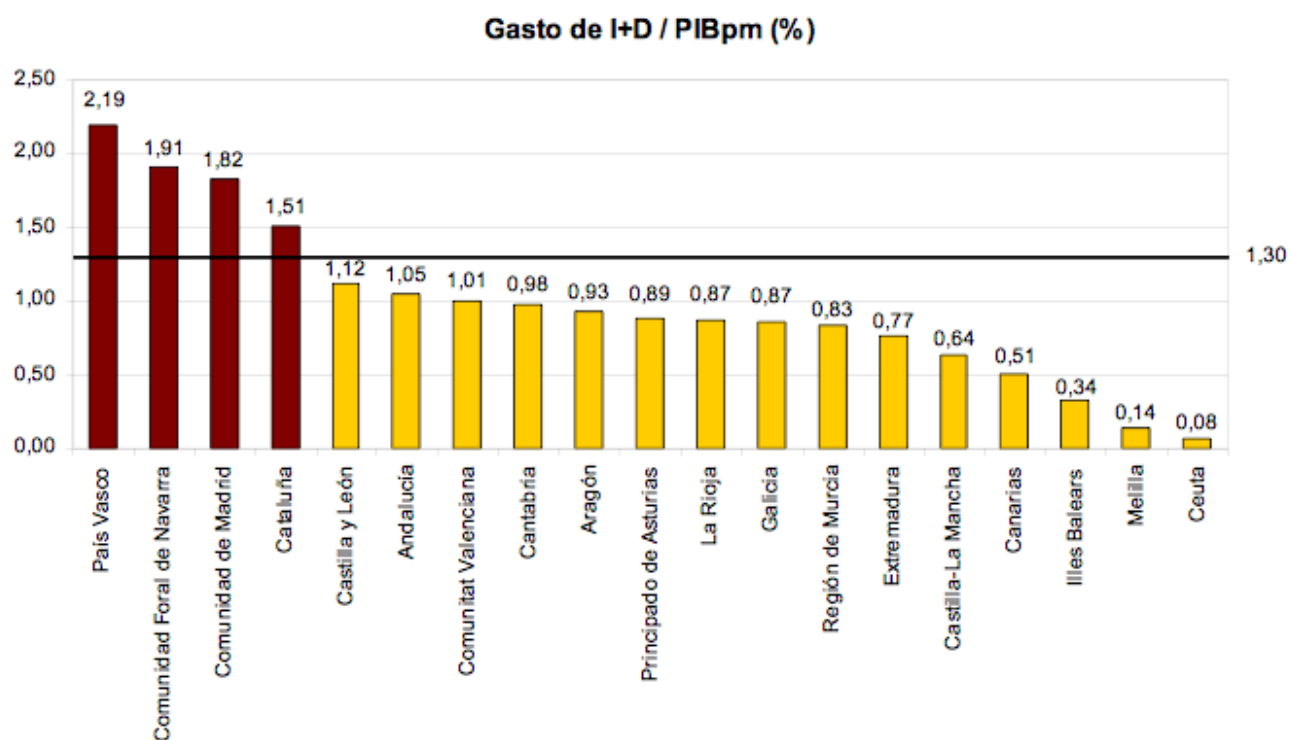
Segons l'INE, la despesa en R + D / PIB a les Illes Balears de l'any 2007 va representar un 0,33% i un 0,35% l'any 2008, valors molt inferiors a la mitjana nacional que es va situar en un 1,27% el 2007 i un 1,35% el 2008. Això es deu en gran part al fet que l'activitat predominant a les Illes són els serveis, principalment els relacionats amb el turisme i les empreses turístiques, que són molt poc intensives en activitats d'investigació i desenvolupament tecnològic.

Figura 5. Despesa en I+D en % del PIB per CCAA en 2007 (Font INE 2009)

Actualitzant les dades de les darreres notes de premsa del INE, veim un lleuger creixement de la despesa a les Illes Balears, tot i que encara som a la coa, sols per davant de Ceuta i Melilla.

Figura 6. Despesa en I+D en % del PIB per CCAA en 2013. Font: INE 2013

Aquest creixement dels últims anys coincideix amb la posada en marxa per part del govern autonòmic d'importants polítiques de suport a la R + D + I, emmarcades en els successius Plans de Ciència, Tecnologia i Innovació: 2001-2004 2005-2008, 2009-2012 i el recentment

aprovat 2013-2017. Aquests plans reflecteixen l'aposta del govern balear per la R + D + I, per impulsar un canvi del model econòmic que no depengui gairebé exclusivament del turisme i la construcció.

El sistema balear de R + D + I, en què la major part de la R + D que es realitza la duen a terme institucions públiques, principalment la Universitat de les Illes Balears (UIB) ha generant un enorme desequilibri entre esforç públic i privat. Un objectiu fonamental de la política balear en aquesta branca és aconseguir que les empreses d'aquesta Comunitat dediquin molt més esforç a R + D.

En definitiva, les dades ens mostren una regió que es troba a la cua en matèria d'R + D + I i que ha de fer un important esforç per situar-se en els paràmetres de la mitjana nacional i sobretot dels objectius de l'Estratègia de Lisboa. En aquest context i davant una exigència creixent de competitivitat, cal reforçar les activitats d'innovació a les illes i això significa per tant incidir especialment en el suport a les activitats econòmiques que més repercuteixen en la innovació i en l'ús intensiu del coneixement.

També serà essencial per dotar el sistema econòmic balear d'una major diversitat en sectors amb important potencial davant el predomini del turisme.

En aquest sentit, fomentar àrees d'activitat estratègica vinculades al turisme, com ara el sector químic/cosmètic, pot ser una oportunitat real de millorar les dades globals de la comunitat.

L'estructura de clústers d'innovació vinculats als sectors de: Turisme, TIC, Tecnologia Marina, Audiovisuals, Biotecnologia i Química, permet utilitzar el coneixement com palanca de creixement a un mon globalitzat, aprofitant les xarxes de comunicació i la situació privilegiada de les Illes Balears a la Unió Europea.

2.- MISSIÓ I VISIÓ DEL CLÚSTER QUÍMIC

2.1. MISSIÓ.

Som l'Associació Clúster de la Indústria Química de les Illes Balears (CLIQIB), que d'acord amb els estatuts i plans d'estratègia i gestió vigents, té com a finalitat impulsar el desenvolupament empresarial del sector químic de les Illes Balears, especialment de les petites i mitjanes empreses, informant i formant a empresaris i treballadors, fomentant la cooperació en competència, col·laborant en la millora de la seva gestió, augmentant la seva competitivitat a través de la innovació, amb un ferm compromís amb el desenvolupament sostenible i la responsabilitat social.

Agrupem una àmplia majoria de les empreses del sector químic de les Illes Balears que ofereixen productes i serveis, principalment, de tractament d'aigües recreatives, detergència i higiene, destinats al sector comercial i turístic.

Constituïm una oferta de producció i distribució local en un mercat globalitzat.

Carta de Serveis.

El clúster té l'intenció de desplegar una completa carta de serveis per les empreses associades i així potenciar els eixos estratègics recollits a aquest document.

Aquesta prestació pretén incloure també determinats serveis vinculats a la cooperació i l'estalvi de costos conjunts com un atractiu més que faci mesurable l'afiliació.

A més, la signatura de diferents convenis amb empreses i entitats donarà avantatjes competitives a les empreses associades, facilitant el compliment normatiu i la gestió de qualitat.

A continuació referim algunes de les àrees de feina i els serveis a facilitar extretes de la carta de serveis.⁷

⁷ Es pot consultar a la web de CLIQIB: www.cliqib.org

1.- SECRETARIA TÈCNICA I COMUNICACIÓ

Tipus de Servei

Representació Institucional

Interlocució amb el Govern Balear, els Consellers Insulars, Ajuntaments i altres entitats.

Custòdia Documental

Llibres d'Actes, Registre de Socis, Convocatòries, Actes de Reunions, etc.

Sala de Reunions

A les nostres instal·lacions del Parc Bit, Junes Directives o presentacions comercials.

Secretaria Administrativa

Emissió de quotes, liquidació de pagaments, Arxiu i Atenció telefònica.

Gestió Contable i Laboral de l'Associació

Total transparència amb el control del nostre Tresorer electe i de gestors professionals.

Captació de Nous Associats

Per establir relacions de col·laboració i avançar plegats amb projectes innovadors.

Comunicació

- **Web institucional** amb seccions de biblioteca de recursos legals del sector químic (normatives, enllaços, convenis) y la possibilitat de disposar d'un espai propi amb les dades de l'empresa i la seva geolocalització.
[Entra a la web: www.cliqib.org](http://www.cliqib.org)
- **Twitter:** @clusterquimic per fer un seguiment ràpid de l'actualitat del cluster.
[Entra en nuestra cuenta de Twitter](#)
- **Butlletí Digital:** enviament per correu electrònic als associats amb un recull d'esdeveniments, actuacions col·lectives, etc...
- **Circulars digitals** per a anuncis i esdeveniments concrets o urgents.
- Presència a **Facebook** i **Linkedin**.

2.- ASSESSORIA ESPECIALITZADA

Tipus de Servei

CONSELER DE SEURETAT - ADR: Assessorament d'un conseller de seguretat en el compliment de la normativa ADR de transport de mercaderia perillosa. Emisió de l'informe anual obligatori.

ELABORACIÓ DE FITXES DE DADES DE SEURETAT I TOXICOLOGIA: Determinació de perillositat, elaboració de FDS i inscripció a l'Institut Nacional de Toxicologia dels productes.

REGISTRE DE PRODUCTORS DE RESIDUS DE LA CAIB: Inscripció al Registre de Productes de Residus de la CAIB, elaboració de l'informe anual. Assessorament en la gestió de residus perillosos.

ELABORACIÓ DE L'INFORME DE SÒLS POTENCIALMENT CONTAMINANTS: Elaboració de l'informe i tramitació davant la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears. Assessorament en la gestió de residus perillosos.

REGISTRE COM A PRODUCTOR O DISTRIBUIDOR DE PRODUCTES BIOCIDES: Inscripció al Registre de Productors o Distribuidors de Productes Biocides. Assessorament en el control analític i l'aplicació.

TRÀMITS PER A LA HOMOLOGACIÓ DE PRODUCTES PER PISCINES: Assessorament tramitació per a l'anàlisi i l'elaboració de la documentació per obtenir l'homologació del Ministeri de Sanitat i Consum dels productes per piscines.

RECERCA DE SUBVENCIONS I PROJECTES EN L'ÀMBIT DE LA UE: Assessorament, tramitació de sol·licitud i acompanyament en projectes dins el marc de la Unió Europea.

TRAMITACIÓ DE SUBVENCIONS PER A LA COMPENSACIÓ DE LA INSULARITAT: Tramitació dels ajuts del Ministerio de Fomento per a la compensació de la insularitat en el transport de mercaderies per via marítima i aèrea amb origen o destí a les Illes.

TRAMITACIÓ DE SUBVENCIONS PER A PROJECTES EN L'ÀMBIT DE LES ILLES BALEARS: Tramitació dels ajuts del Govern Balear en les diverses àrees de l'administració de les Illes. (Etiquetatge, combustible, rètols, modernització de maquinària, etc.)

IMPLANTACIÓ DE REACH I CLP: Assessorament, informació i acompanyament en la implantació de les normatives REACH i CLP, i altres vinculades. Acompanyament per a la implantació i la utilització de software per a càlcul de risc químic i seguretat.

3.- ESTALVI DE COSTS I GESTIÓ CONJUNTA

Tipus de Servei

DIAGNÒSTIC I OBSERVATORI SECTORIAL

Elaboració i seguiment de les dades del Clúster per tal d'activar actuacions de gestió conjunta. (Participació a comissions d'Indústria, de transport, de medi ambient, etc.)

CENTRAL DE COMPRES VIRTUAL

Determinació de productes a adquirir de forma conjunta mitjançant el desenvolupament de campanyes. La responsabilitat de pagament és particular de cada empresa.

GESTIÓ CONJUNTA SOBRE LOGÍSTICA

Determinació de campanyes de transport marítim conjunt de matèries primeres i producte acabat. La responsabilitat de pagament és particular de cada empresa.

RECERCA D'ESTALVI EN FINANCIACIÓ

Informe i participació en grups facilitadors de la financiació per pymes sector químic. (entitats de Capital Risc. Bussines Angels, altres entitats financeres).

CONTROL DE QUALITAT DE SUBSTÀNCIES I PRODUCTES

El Clúster no disposa de laboratori propi. Malgrat això tenim convenis de col.laboració amb laboratoris acreditats per ENAC i registrats en l'àmbit de la CCAA.

LABORATORIS CONVENIATS.

Tot tipus de determinacions químiques i microbiològiques:

- ◆ Control analític d'aigua segons la normativa en depòsits, xarxes, i piscines.
- ◆ Control de Legionella i torres de refrigeració, circuits antiincendis, etc.
- ◆ Control microbiològic a instal.lacions termals, spas, equips de bioteràpia.
- ◆ Control per plans de neteja i desinfecció de sistemes APPCC.
- ◆ Control de contaminació a cuines i superfícies de treball i maquinaria.

Recollida de mostres a domicili i enviament de resultats telemàticament.

Assessorament per minimitzar l'impacte normatiu i seguiment de les sancions i causes, sempre que estiguin relacionades amb el control de laboratori de substància, producte o l'entorn d'aplicació d'aquest.

Facilitació de relacions professionals dels serveis tècnics amb entitats de control ambiental i sanitari en el sector turístic.

4.- MARKETING I INTERNACIONALITZACIÓ

Tipus de Servei

MARKETING I PUBLICITAT CONJUNTA

El Cluster vol desenvolupar de campanyes de publicitat i de difusió amb mesurament dels resultats de les accions. Provocar que el sector sigui notícia i identificar focus d'interès per tipus de mitjà, sector i professionals per generar notícies) i mantenir de forma dinàmica l'interés de l'administració i els clients en el sector.

Aquesta actitud “proactiva” pot permetre realitzar campanyes de publicitat conjuntes i recolzar estratègies de difusió de les empreses, com ara:

- ◆ Presentació pública de productes o tècniques de neteja o aplicació.
- ◆ Gestió de xarxes socials i Tic's per realitzar difusió de les potencialitats.

PARTICIPACIÓ, ASISTÈNCIA I ORGANITZACIÓ DE FIRES

El Cluster vol afavorir l'existència de plataformes de negoci en el sectors de la neteja i del tractament d'aigua. Això planteja la possibilitat d'organitzar fires o trobades empresarials relacionades amb el món de la piscina i del sector de l'aigua.

Totes les tendències relacionades amb el benestar (Wellness) i el relax personal i la salut física (Fitness) provoquen la necessitat de una major professionalització per atendre les empreses de serveis que s'hi dediquen (enginyeria, gestors de spas, serveis tècnics d'aparells, preventistes, etc). En aquest sentit, la formació incorporada a les jornades tècniques i els fòrums permet una efectivitat del recurs molt major.

INTERNACIONALITZACIÓ

Acompanyament en l'obertura cap a la internacionalització d'empreses i sector. Comunicació d'ofertes i demandes de cooperació internacional en l'àmbit del 7éPM de la Unió Europea, del proper programa Horitzó 2020, cooperació tecnològica en l'àmbit de la Xarxa European Enterprise Network (EEN), cooperació per a l'impuls a través del programa IMEX del Govern de les Illes Balears i de les iniciatives del ICEX (Institut per el Comerç Exterior del Govern d'Espanya).

Posar a disposició del sector trobades empresarials per conèixer de primera mà les possibilitats de negoci a mercats propers (PROTUN - Túnez, Marroc, Argèlia, Xile, etc).

5.- INNOVACIÓ - INVESTIGACIÓ APLICADA - I+D+i

Tipus de Servei

FOMENT DE LA PARTICIPACIÓ EN PROGRAMES UE

Com ara el Programa Horitzó 2020 de la Unió Europea i altres subprogrames relacionats amb el sector industrial.

GENERACIÓ DE PROJECTES INNOVADORS

Tant en la vessant de nous productes com de noves aplicacions i tècniques per a la utilització dels existents.

FOMENT DE LA INVESTIGACIÓ APLICADA

Generació de projectes d'investigació aplicada amb col·laboració amb l'entorn universitari i investigador.

FOMENT DE L'EMPREDOR AL SECTOR QUÍMIC

Afavorir la incubació d'empreses dels joves emprenedors al sector químic i l'inserció al món laboral.

5.- FORMACIÓ

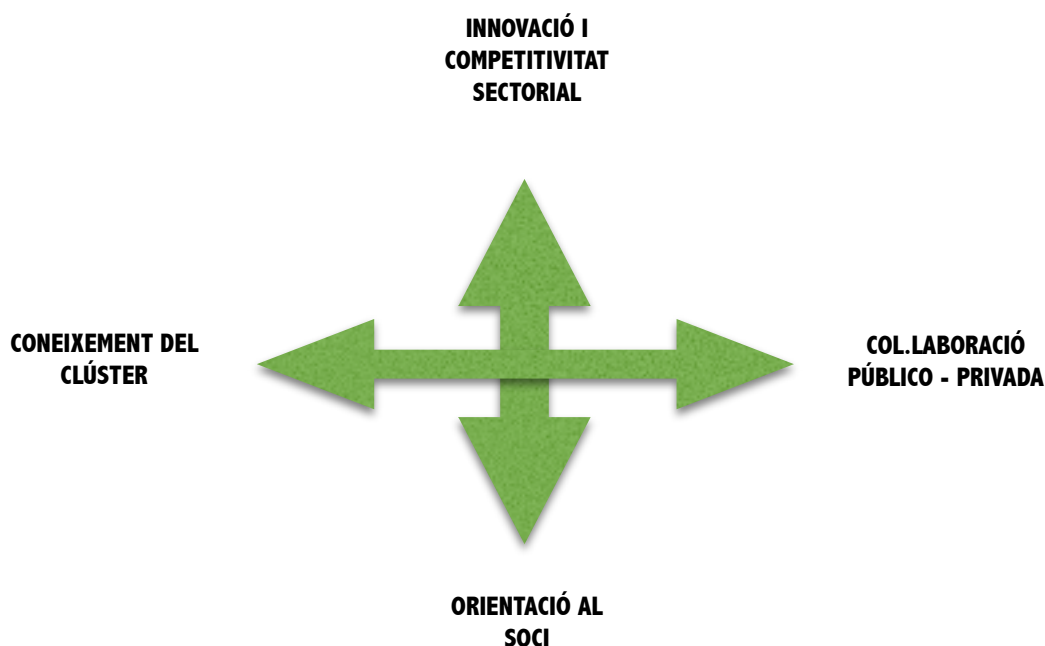
TIPUS DE FORMACIÓ

- Formació Sectorial. Definida per a la demanda de formació als empresaris i als treballadors, depenent del SOIB.
- Formació Intersectorial: Definida per a l'oferta formativa dels operadors de formació. Pot ser presencial o a distància.
- Formació Bonificada per a treballadors: Derivada del "crèdit formatiu" del que disposen les empreses en funció del nombre d'empleats.
- Formació a Tercers: Formació dissenyada per a les empreses clients del Clúster sota la demanda dels associats. D'Espesa segons pressupost de l'actuació (per exemple: aplicació de plaguicides, tractament de piscines, etc)-

2.2. VISIÓ.

La visió és entesa com una declaració en la qual el clúster resumeix les seves aspiracions a assolir en un període que abasta el present Pla. Així, la nostra proposta queda plantejada en els següents termes:

- **Col · laboració Públic-Privada.** Col · laborar amb els diferents organismes i institucions de les Illes Balears en la definició d'estratègies, polítiques i normatives, actuant com a òrgan consultiu i proactiu en el camp de la desinfecció, higiene i tractaments d'aigües en l'àmbit turístic.
- **Innovació i Competitivitat Sectorial:** Potenciar la competitivitat dels socis del clúster augmentant el nivell de confiança mútua i col · laboració per al desenvolupament d'oportunitats de negoci. Millorar el nivell de gestió i qualitat. Potenciar la R + D + i entre les empreses del clúster i en general al sector.
- **Orientació al Soci:** Implementar una Oficina Tècnica per facilitar el compliment normatiu i millorar els nivells de coneixement tècnic i jurídic de les empreses associades, fins a esdevenir referència per a les indústries químiques de les Illes Balears.
- **Coneixement del Clúster.** Millorar el nivell de coneixement i la reputació del clúster com a interlocutor entre l'empresa i l'administració. Aconseguir un nivell sostingut de representativitat dins del sector.

Per assolir aquesta Visió, el clúster ha de mantenir en el temps una sèrie de requisits imprescindibles:

- **Requisits Financers:** CLIQIB és una entitat sense ànim de lucre, pel que els seus resultats econòmics s'han de basar en l'equilibri pressupostari, estant aquest directament lligat als objectius que aproven els òrgans directius, tal com recullen els estatuts vigents.
- **Requisits Representativitat:** Com a associació empresarial que pretén ser referència sectorial autonòmica, els nivells d'afiliació respecte al total de les empreses dels CNAE de fabricació i distribució de productes químics s'han de mantenir per sobre del 15% per ser considerats "entitat més representativa" segons el criteri del Govern Balear.
- **Requisits d'Orientació al Client:** El clúster ha de mantenir operativa l'Oficina Tècnica per garantir l'adaptació i el compliment de les normatives sectorials vigents, per part de les empreses associades.
- **Requisits de Formació i Innovació:** Com a organització amb naturalesa de clúster orientat a la innovació, el seu pla de treball anual ha d'incorporar actuacions basades en la formació contínua destinada a les empreses i els seus treballadors del clúster i també a la realització de projectes d'innovació i potenciament de la transferència de coneixement entre els grups de recerca i la indústria.

3.- DIAGNÒSTIC SECTORIAL

Les dades relatives al sector, que ens permetran fer el diagnòstic sectorial estan centrats en la definició de la cadena de valor empresarial tal com està entesa per Porter⁸.

La **Oficina Técnica del Clúster** realitza de forma anual una enquesta de situació i seguretat⁹ a les empreses associades, i manté informació actualitzada sobre fabricants d'envasos, etiquetes, i alguns clients finals (principalment establiments turístics).

Com ja hem avançat en aquest mateix document, a les Illes Balears la producció química està centrada en dues grans línies:

- Productes per al tractament d'aigües (principalment recreatives)
- Productes per a la higiene i desinfecció (tant a nivell de consumidor final, com a nivell de sector HORECA¹⁰).

En ambdós casos hem de considerar uns productes que anomenem "**estratègics**" per als consumidors de les Illes Balears:

- Hipoclorit de Sodi: És un compost químic (NaClO) amb propietats desinfectants i fort oxidant. Presenta propietats de corrosió i irritació cutània a la concentració comercial. S'utilitza en processos de desinfecció d'aigües i en productes de neteja biocides. Per tant és fonamental en la potabilització d'aigües, qualitat de sistemes d'acumulació (aljubs i cisternes), piscines, i serveis de neteja (lleixius i clors en diferents presentacions).
- Hidròxid de Calci: És un compost químic Ca(OH)_2 que s'utilitza com a floculant en aigües residuals, com a reactiu químic en dessaladores, i com a reactiu en la producció d'aigua destinada a begudes carbonatades.

⁸ M. Porter, Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. (1985).

⁹ Ver ANEXO: Encuesta de situación y seguridad CLIQIB.

¹⁰ HORECA: Concepto que agrupa a las empresas de hostelería, restauración y catering

- Àcid Clorhídric / Sulfúric / sosa càustica: Són productes (HCl / H₂SO₄ / NaOH) utilitzats per al control de pH en piscines i aljubs. A més compleixen una funció reguladora de l'eficàcia dels tractaments de desinfecció en associació amb l'hipoclorit de sodi.
- Tensioactius bàsics: Necessaris per a la fabricació de detergents. S'utilitzen en l'elaboració de productes detergents per a la neteja de locals i instal·lacions, a més de formar part dels processos d'higiene i desinfecció associats a l'ús de biocides.

Cal destacar que un trencament de la cadena de subministrament d'aquests productes "estratègics" suposaria a nivell autonòmic uns **impactes importants**:

- Problemes de salut pública, ja fos per deficient o nul tractament de l'aigua (empreses de subministrament, hospitals, sector turístic, etc ...), ja sigui per deficiències en el sistema de neteja.
- Problemes en la qualitat de les aigües recreatives (piscines i spas) que obligaria al buidatge total del vas. Balears compta amb unes 50.000 piscines privades i unes 1.600 piscines públiques (incloent-hi les d'establiments hotelers). El cost de renovació de l'aigua en la seva totalitat podria suposar entre els 16 i els 20 milions d'euros (al preu actual de l'aigua a les Illes Balears).

Les organitzacions que hem incorporat al diagnòstic tenen perfils de fabricació exclusivament o mixta amb distribució de producte químic i auxiliars de neteja. Per això, basant-nos en la classificació nacional d'activitats econòmiques (CNAE), s'ha treballat sobre els codis:

- **CNAE 2041 - Fabricació de sabons, detergents i altres articles de neteja**
- **CNAE 4645 - Comerç a l'engròs de productes de perfumeria, drogueria, higiene.**

L'estructura de la demanda que s'ha observat pot distingir:

- Clients HORECA
- Clients del mercat domèstic amb estructura de pimes (drogueries, gasolineres, etc)
- Clients del mercat domèstic amb estructura de gran empresa (hipermercats)
- usuaris particulars

Pel que fa a l'**indústria subministradora i auxiliar** a les empreses del clúster podem distingir:

- Proveïdors de matèries primeres (principalment multinacionals que operen a través de distribuïdors nacionals o europeus)
- Proveïdors d'envasos i embalatges
- Proveïdors de serveis (instal·ladors, laboratoris)

Així, si ens demanem quines son les principals magnituds del sector químic a les Illes Balears, podem acudir a les tables de distribució de les diferents activitats industrials a la comunitat, tal i com podem veure a la següent figura:

Figura 7. Empreses industrials per sectors a les Illes Balears. 2000-2009.

Font: Anàlisi de Competitivitat Productes Químics de Balears. 2010.

Nombre d'empreses industrials, per sectors d'activitat, a les Illes Balears. Anys 2000-2009										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Indústries extractives i del petroli	75	72	75	71	70	69	71	69	68	66
Alimentació, begudes i tabac	600	613	605	606	608	578	568	552	543	531
Indústria tèxtil, confecció, cuir i calçat	624	607	587	570	579	542	526	488	469	438
Fusta i suro	735	718	706	682	679	659	634	616	604	576
Paper, edició, arts gràfiques i reproducció suports gravats	463	500	506	526	565	575	584	607	627	607
Indústria química	63	61	65	63	59	54	55	57	47	44
Cautxú i matèries plàstiques	39	39	39	39	39	36	35	35	33	35
Productes minerals no metàl·lics	316	331	313	298	320	309	312	299	290	286
Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics	676	694	713	728	763	771	798	824	842	816
Maquinària i equip mecànic	180	185	194	211	197	188	195	194	198	199
Material i equip elèctric, electrònic i òptic	134	145	144	155	168	169	175	172	175	167
Material de transport	454	463	476	532	591	613	614	598	600	654
Indústries manufactureres diverses	725	729	746	724	715	678	650	645	649	610
Energia i aigua	158	170	184	187	172	174	188	234	282	435
Total indústria	5.242	5.327	5.353	5.392	5.525	5.415	5.405	5.390	5.427	5.464

Com podem observar a la tabla, el sector de la indústria química a les Illes Balears representa menys del 1% del total d'empreses industrials de la Comunitat Autònoma.

Desde l'any 2008, el nombre total d'empreses industrials s'ha reduït en un 17% aproximadament. Aquesta tendència també ha afectat al sector químic, amb una reducció total del 21% per el mateix període.

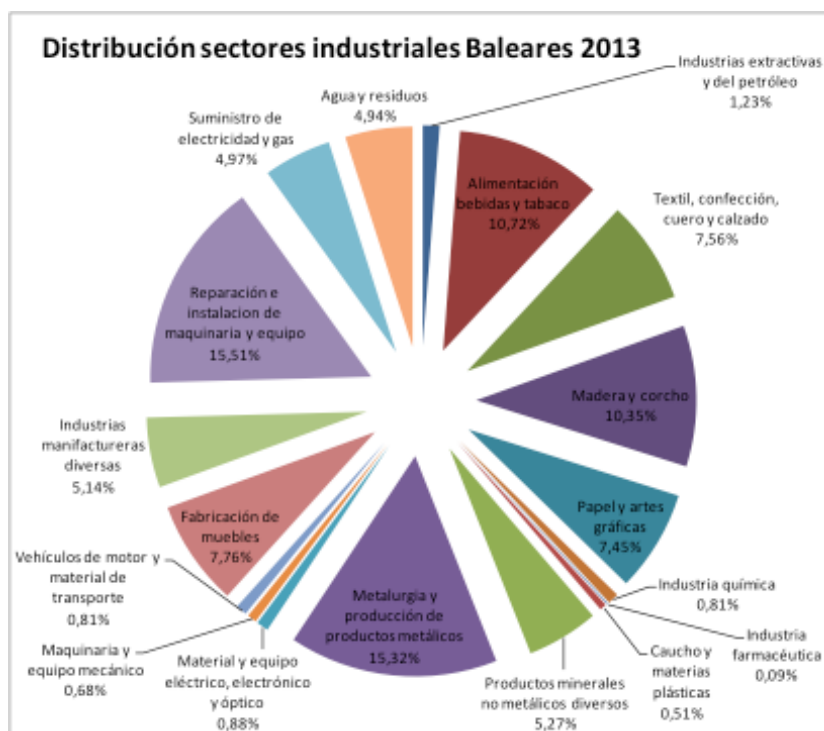
L'acumulat desde l'inici de la dècada es una reducció global del sector químic a les Illes Balears del 42%, si bé tenim que anotar que les característiques pròpies (microempreses) han conduït a un procés de concentració, com observarem més endavant.

Actualitzant doncs l'informació a les dades més recients:

Figura 8. Empreses industrials per sectors a les Illes Balears. 2008-2013.

Font: Pròpies CLIQ IB. 2013.

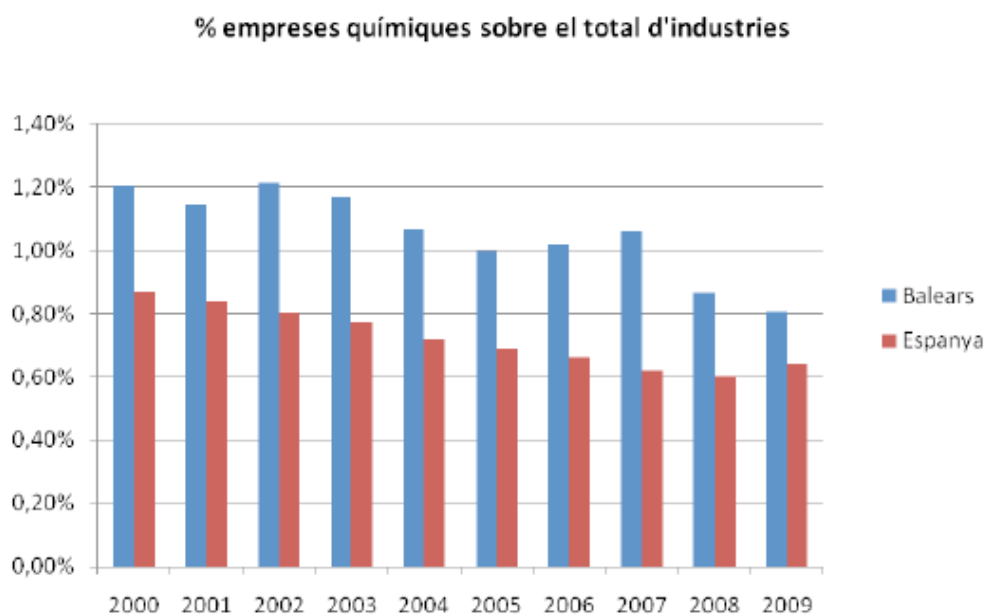
Actividad	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Industrias extractivas y del petróleo	70	68	64	57	57	56
Alimentación bebidas y tabaco	546	533	552	507	487	488
Textil, confección, cuero y calzado	473	442	397	383	358	344
Madera y corcho	622	594	552	519	493	471
Papel y artes gráficas	391	381	372	336	336	339
Industria química	45	43	43	40	36	37
Industria farmacéutica	4	3	3	2	3	4
Caucho y materias plásticas	32	34	33	26	22	23
Productos minerales no metálicos diversos	295	291	280	268	256	240
Metalurgia y producción de productos metálicos	841	814	775	721	716	697
Material y equipo eléctrico, electrónico y óptico	57	53	50	41	42	40
Maquinaria y equipo mecánico	46	47	38	31	30	31
Vehículos de motor y material de transporte	50	51	50	37	40	37
Fabricación de muebles	461	436	406	387	375	353
Industrias manufactureras diversas	263	248	246	242	249	234
Reparación e instalacion de maquinaria y equipo	872	940	759	703	676	706
Suministro de electricidad y gas	108	264	206	194	202	226
Agua y residuos	311	321	253	244	226	225
TOTAL INDUSTRIA	5.487	5.563	5.079	4.738	4.604	4.551

Tot i que es manté el percentatge per devall del 1%, podem observar altres dades que posen de manifest que **EL SECTOR QUÍMIC A BALEARS TÉ MAJOR REPRESENTATIVITAT, EN %, QUE LA MITJANA DE L'ESTAT ESPANYOL**, tot i que a les Illes Balears l'indústria presenta un procés de decadència molt acusat.

Figura 9. Percentatge d'empreses químiques sobre el total d'indústries 2000-2009.

Font: Anàlisi de Competitivitat Productes Químics de Balears. 2010.

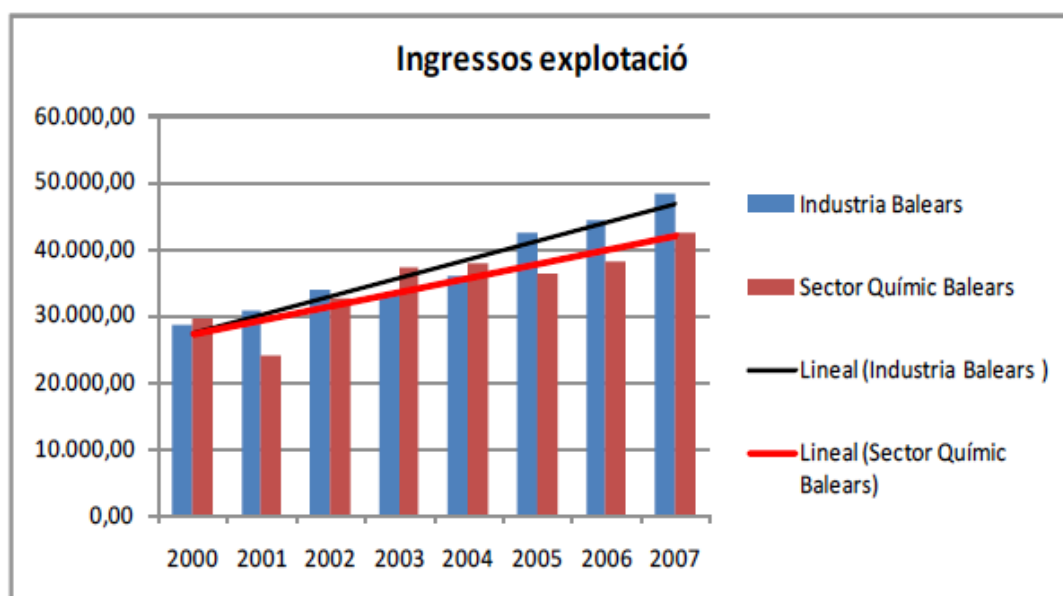
Aquesta situació es manté a dia d'avui.

Es destacable que el Clúster de l'Indústria Química de les Illes Balears manté una quota de representativitat al sector (2013) de més del 50% del total d'empreses (fabricants i fabricants mixtes) i de més del 70% en el cas dels fabricants purs.

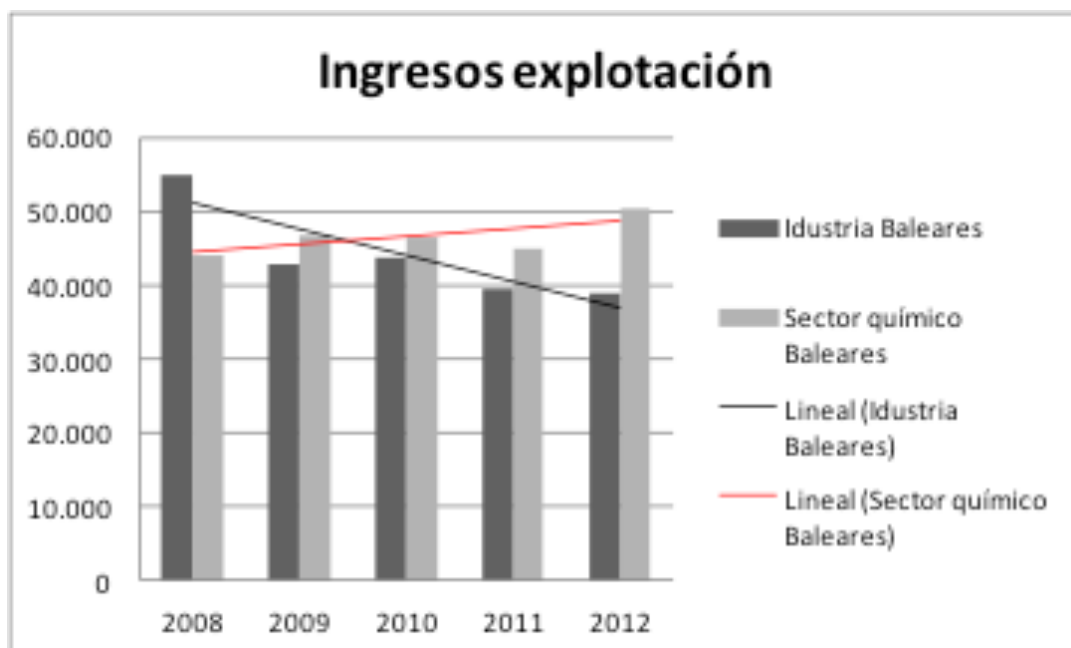
En quan als **ingressos d'explotació**, veurem que l'indústria balear ha patit intensament la crisi iniciada al 2008, pero que el subsector químic ha resistit molt millor que la resta, presentant en el periode 2008-2012 una tendència alcista, sols trencada puntualment el 2011.

Figura 10. Ingressos explotació indústria Balears / sector químic Balears. 2000-2007.

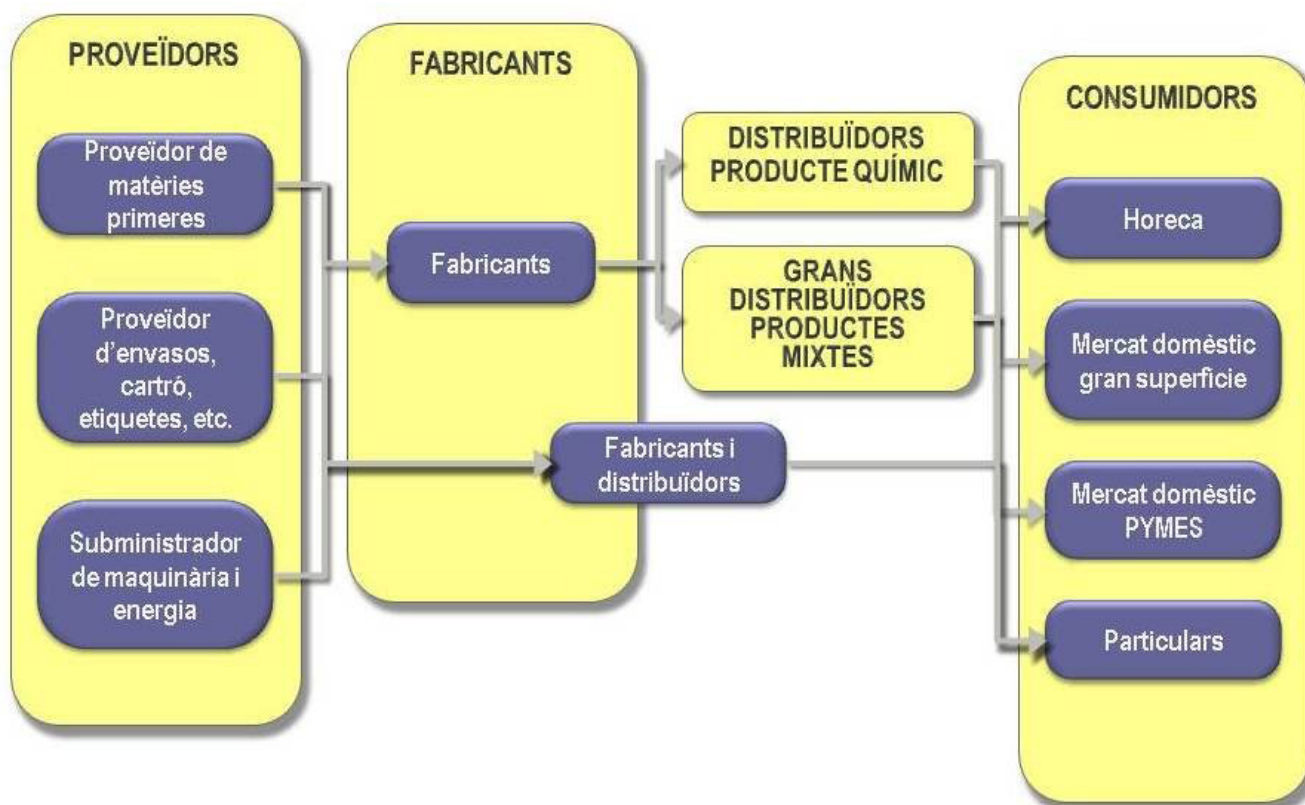
Font: Anàlisi de Competitivitat Productes Químics de Balears. 2010 i fonts pròpies.

Nota: per poder comparar els valors de la gràfica, les dades corresponents al conjunt de la indústria s'han dividit per 100.

Tenint en compte aquest escenari, podem conclure la següent estructura del Clúster:

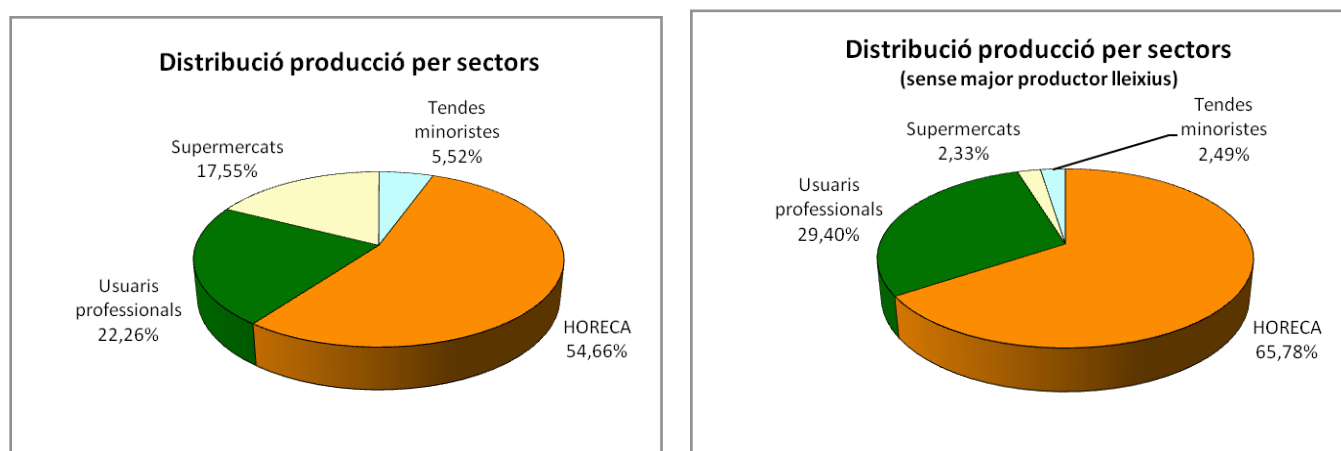
En quan al **mercat**, trobam que la distribució per sectors està fortament condicionada per les vendes d'una empresa del clúster a les grans superfícies, pero que la majoria d'empreses està centrada als usuaris professionals i als clients HORECA (eliminant de la gràfica les vendes a grans superfícies, el 66% de les vendes van al sector Horeca i el 30% als usuaris professionals).

Cencant el detall, aquests usuaris professionals serien aproximadament els següents:

- Bugaderies: 12%
- Hospitals: 5%
- Empreses de neteja: 24%
- Empreses de tractament d'aigües i piscines: 35%
- Altres: 24%

Figura 11. Distribució de les vendes per sectors.

Font: Anàlisi de Competitivitat Productes Químics de Balears. 2010.

En quan a l'**estructura empresarial del sector químic a les Illes**, ja hem manifestat que, treballant sobre el CNAE vinculats a la fabricació i distribució de productes químics (i també de cosmètica), aproximadament, 2/3 de les empreses es dedican principalment a la fabricació i la resta a una activitat mixte.

La major part d'elles presenten una **antiguetat** superior als 10 anys (85%).

Estructura de petita i mitjana empresa: El 53% de les empreses presenten menys de 10 treballadors i donen feina a unes 300 persones (2013) de mitjana, amb forts creixements de plantilla a l'estiu per tal de donar cobertura a l'increment de la demanda derivada de la temporada turística.

En general, el personal ocupat al sector químic està més qualificat, millor format y més ben retribuit que a altres sectors industrials balears, i es caracteritza per una elevada productivitat i mecanització.

Volum de facturació: La facturació mitjana del sector està per sobre dels 700.000 euros anuals. Segons dades de 2013, un 60% de les empreses facturen per sobre d'aquesta mitjana. Es destacable que si segregam el segment d'empreses amb activitat mixta (fabricants i distribuïdors) la mitjana de facturació està per sobre dels 1.600.000 euros anuals, amb una empresa que està al voltant dels 6 milions d'euros.

Localització: Les empreses es localitzen principalment en sòl industrial (més del 65%), amb una superfície ocupada de prop dels 15.000m².

Productivitat i competitivitat: En el sector químic balear, la necessitat de desenvolupar nous productes i la millora de processos de fabricació i sistemes d'aplicació de tractaments, associada a la recerca de reducció de costes i sostenibilitat, fa que trobem una continuada tendència a l'automatització i l'informatització. Així, l'aplicació de noves tecnologies ha millorat resultats i ha permès dedicar més esforç a incrementar la capacitat productiva de les plantes.

A més, el sector està fortament regulat per normativa europea i nacional, el que obliga a l'utilització de matèries primeres d'elevada qualitat, així com implantar directives comunitàries i sistemes de gestió de la qualitat i la sostenibilitat (ISO 9001 - ISO 14001 - i altres).

Així els esforços més importants s'han reflexat en la reducció a zero de la contaminació ambiental, evitar la competència deslleal per l'importació de producte de fora de la UE

(Reglament REACH, Directiva IPPC), aplicar el reciclatge i la reutilització, donar major importància a la seguretat (Reglament CLP) i competir a un món globalitzat.

Noves Tecnologies: Del total d'empreses, un 80% del total, utilitzen algun software de gestió, principalment destinat a la contabilitat i facturació.

A 7 de les empreses s'ha incorporat un software específic pel procés de fabricació. Aquest percentatge manté una distribució lògica, essent les empreses de major producció les que compten amb aquest software. Aquestes empreses disposen també un software específic de càlcul del risc químic (Chemeter SIAM) per tal de garantir el compliment de les directives comunitàries REACH i CLP.

La pràctica totalitat de les empreses disposen de dispositius mòbils tipus PDA o Blackberry/ Smartphone.

Els serveis tècnics de les empreses utilitzen un ordinador portàtil per a la programació d'equips de bugaderies i piscines.

La pràctica totalitat de les empreses disposen de web pròpia.

Qualitat: És destacable que una de cada tres empreses, aproximadament, disposa d'un sistema de gestió de la qualitat ISO 9001 certificat.

Comparant amb dades a nivell estatal - corresponents a l'any 2007 -, aquest percentatge és del 36% de les empreses del sector químic d'Espanya i, per tant, molt semblant al de les empreses de Balears.

En quan a la **seguretat**, indicar que el clúster està treballant per formar als empresaris en la necessitat de coneixer i aplicar el que exigeix el Decret 8/2004 sobre plans d'autoprotecció. Aquest decret obliga als productors i distribuïdors de productes químics (amb càrrega de foc superior a 800 Mcal/m²) que disposin d'aquest informe.

Està previst la realització de jornades de formació específiques, impartides per els responsables de la Direcció General d'Emergències i de la Direcció General de Transports de la CAIB.

Les empreses també estan afectades per el compliment del Decret 36/1998 que obliga a inscriure-se com a “petit productor de residus perillosos”. En les enquestes del clúster es realitza sensibilització i informació sobre aquest particular.

Cal destacar també la necessitat d'implementació de les normatives comunitàries REACH i CLP.

El Reglament CE 1907/2006, de 18 de desembre, més conegut com **“Reglament REACH”** té com objecte regular la producció, importació i ús de les substàncies químiques a Europa garantint així la protecció del medi ambient i de la salut de les persones. Per això la indústria química ha de registrar totes les substàncies existents i les noves que es vaguin generant, a l'Agència Química Europea.

Les obligacions per a les empreses es resumeixen en el següent calendari d'aplicació:

2007		2009	
01/06	Entrada en vigor del Reglament: - Comencen les responsabilitats dels usuaris intermedis de transmetre informació en la cadena de subministrament	01/06	- Inici del procés de restriccions
2008		30/11	- Finalitza el primer termini per a la comunicació dels usuaris intermedis referent als usos de les substàncies en fase transitòria (per a les que han de quedar registrades abans del 30 de novembre de 2010)
2010		2010	
01/06	- Inici del pre-registre per a les substàncies en fase transitòria - L'Agència esdevé operativa - Inici dels Fòrums d'intercanvi d'informació (FIIS) - Inici del registre - Augment de les responsabilitats dels usuaris intermedis - Inici del procés d'avaluació - Inici del procés d'autorització	01/06	- Inici de l'Inventari de classificació i etiquetatge
30/11	- Finalitza el pre-registre per a les substàncies en fase transitòria - Comença l'intercanvi de dades d'assaigs en els FIIS	30/11	- Finalitza el primer període de Registre per les substàncies en fase transitòria. Han de quedar registrades les substàncies: a) amb volums iguals o superiors a 1.000 tones/any b) cancerígenes, mutàgenes i tòxiques per a la reproducció amb volums iguals o superiors a 1 tona/any c) perilloses per al medi ambient (R50/53) amb volums iguals o superiors a 100 tones/any

2011	
01/06	- Inici de la notificació de substàncies contingudes en articles
30/11	- Finalitza el termini per a la notificació de substàncies contingudes en articles
2012	
31/05	- Finalitza el segon termini per a la comunicació dels usuaris intermedis referent als usos de les substàncies en fase transitòria (per a les que han de quedar registrades abans de l'1 de juny de 2013)
2013	
31/05	- Finalitza el segon període de registre per a les substàncies en fase transitòria. Han de quedar registrades les substàncies amb volums iguals o superiors a 100 tones/any i fins a 1.000 tones/any

2017	
31/05	- Finalitza el tercer termini per a la comunicació dels usuaris intermedis referent als usos de les substàncies en fase transitòria (per a les que han de quedar registrades abans de l'1 de juny de 2018)
2018	
31/05	- Finalitza el tercer període de registre per a les substàncies en fase transitòria. Han de quedar registrades les substàncies amb volums entre 1 i 100 tones /any

Algunes definicions per a comprendre millor el REACH¹¹:

- **Fabricant:** aquell que produeix substàncies –elements químics obtinguts en un procés industrial-
- **Usuari intermig:** Aquell que utilitza una substància com a tal o en forma de preparat en el transcurs de les seves activitats professionals o industrials
- **Distribuïdor:** Aquells que emmagatzemen i distribueixen una substància, ja sigui com a tal o en forma de preparat, destinada a terceres persones.

Altres figures no presents a Balears són l'importador, el representant exclusiu o el productor d'articles.

Els proveïdors de les substàncies hauran de subministrar informació relativa a la salut humana, característiques ambientals, seguretat i utilització segura de les substàncies químiques als seus usuaris intermitjos (mitjançant la fitxa de dades de seguretat o per altre mitjà).

¹¹ Les substàncies no registrades una vegada transcorregut el termini corresponen no es podran fabricar o importar.

A les Illes Balears, no existeixen fabricants –en el sentit que defineix el REACH-. En canvi, sí que existeixen **usuaris intermigs**¹². Aquests estàn obligats a:

- Definir la seva posició respecte al REACH, comprovant que no són fabricants, importadors o usuaris finals.
- Revisar els usos, assegurant-se que l'ús que es dona a la substància està registrat com un ús identificat o alternativament realitzar un expedient d'investigació d'us.
- Comunicar aigües avall l'informació de seguretat (Fitxes de dades de seguretat) i comprovar la recepció per part dels usuaris.

El cost que han d'afrontar les empreses afectades per la normativa excedeixen, en molts de casos, les possibilitats financeres de la petita i mitjana empresa. Segons dades de FEIQUE, l'aplicació del REACH a la indústria química espanyola pot representar una despesa de 7.200 milions d'euros, pels costs tècnics i d'adaptació a la normativa.

El Reglament CE 1272/2008, més conegut com “**Reglament CLP**”, descriu les normes de classificació, etiquetat i envasat dels productes químics en el entorn laboral i per el consum. Es, per tant, un instrument complementari del REACH i substitueix l'actual sistema de classificació de perillositat de substàncies i productes¹³.

La diferent classificació de perillositat pot suposar canvis importants en la percepció que tendran els usuaris dels productes químics. Cal tenir present que qualche preparat que ara no era classificat com perillós pot adoptar aquesta situació amb CLP.

Aquestes diferència es deu a l'integració de la terminologia, criteris i elements d'etiquetat del **Sistema Globalment Armonitzat (GHS)** de la ONU¹⁴ amb el reglament REACH.

¹² Els distribuïdors o els consumidors no es consideren usuaris intermigs en el context del REACH, però estan obligats a generar informació a les fitxes de dades de seguretat.

¹³ Directiva 67/548/CEE de sustancias peligrosas (DSD) y la Directiva 1999/45/CE de preparados peligrosos (DPD)

¹⁴ El sistema globalment armonitzat de classificació i etiquetatge de substàncies químiques (GHS) és un reglament creat per l'Organització de les Nacions Unides (ONU) l'any 2002. Actualment es troba en la seva segona edició.

El GHS enumera 28 classes de perill agrupades en 3 àrees:

- perills físico-químics
- perills per a la salut humana
- perills per al medi ambient

L'etiquetatge ha d'incloure, quan així sigui necessari, pictogrames, paraules d'avertència, indicacions de perill, consells de prudència i pictogrames de producció, identificació del producte i identificació del proveïdor.

En general, segons les enquestes efectuades, el grau de coneixement i aplicació per part de les empreses és bastant baix. (el 72% de les empreses enquestades manifesten que el seu nivell de coneixement és “baix” o “molt baix”). Fora del sector aquest coneixement es pràcticament nul.

Al sector químic de les Illes Balears, l'adaptació a CLP implicarà un esforç difícilment asumible i que requerirà de tot l'ajut que el clúster sigui capaç d'aplicar per evitar l'inmobilització de la producció i comercialització. Sense por de ser alarmistes, aquest és el principal repte a curt i mig termini per aquesta indústria.

A l'igual que ocorria amb el cas del REACH, l'adaptació al CLP implica dos problemes: el desconeixement de les obligacions a aplicar per part del sector i el cost elevat que implica aquesta adaptació.

En concret parlem que les obligacions més immediates seràn:

- S'hauran d'adaptar les fitxes de dades de seguretat i la classificació dels diferents riscos.
- Adaptar la documentació ADR quan sigui necessari.
- El cost d'etiquetatge –considerant la producció d'un any-, pot arribar en alguns casos fins al 5% del cost de les matèries primeres.
- **El termini per a l'adaptació a les exigències del CLP –per a les mescles, que és el cas que ens ocupa-, és el mes de juny de 2015.**

Figura 11. Diferències entre DSD / CLP.

Font: Guia Breve CLP. Generalitat de Catalunya. 2012.

DSD / DPD	CLP
Terminología	
Utiliza la terminología de la DSD: preparado peligroso, categoría de peligro, frases de peligro, frases de seguridad.	Utiliza la terminología del SGA: mezcla peligrosa, clase de peligro, indicación de peligro, consejo de prudencia.
Criterios	
Categorías de peligro de la DSD para peligros físicos, de salud y medioambientales.	Clases de peligro del SGA que incluyen las diferenciaciones que mejor reflejan las categorías de peligro de la DSD. Mayor número de categorías de peligro que en la DSD.
Categorías de peligro de la DSD más otros elementos del etiquetado (por ejemplo, R1 "Explosivo en estado seco").	Clases de peligro del SGA más elementos del etiquetado suplementarios adoptados de la DSD (por ejemplo, EUH001 "Explosivo en estado seco").
Reglas de cálculo de la DPD para la clasificación de preparados.	Métodos de cálculo del SGA diferentes de las reglas de la DPD.
Ensayos, experiencia humana o cálculo para la clasificación de mezclas.	Similar a la DPD. Incluye, además, principios de extrapolación que permiten la clasificación de mezclas a partir de datos de otras mezclas ensayadas similares e información sobre ingredientes peligrosos concretos.
Elementos de etiquetado	
Símbolos de la DSD.	Pictogramas del CLP.
Selección entre un total de 50 frases de seguridad diferentes, flexibilidad de selección limitada.	Selección entre un total de 110 consejos de prudencia diferentes; flexibilidad de selección.
Procedimientos	
Si existe una clasificación armonizada, es normalmente para todas las categorías de peligro.	Si existe una clasificación armonizada, es para sustancias carcinógenas, mutagénicas, tóxicas para la reproducción o sensibilizantes respiratorios; otros efectos se analizan individualmente.
Clasificación armonizada basada en una propuesta de un estado miembro.	Clasificación armonizada basada en una propuesta de un estado miembro, o de un fabricante, importador o usuario intermedio en determinadas condiciones.
No está prevista la notificación de la clasificación y el etiquetado.	Notificación de la clasificación y el etiquetado en el <i>Catálogo de clasificación y etiquetado</i> establecido por la Agencia Europea de Sustancias y Preparados Químicos (ECHA).

DIAGNÒSTIC COMPETITIU. ANÀLISI DAFO.

A la vista del que hem referit fins al moment a aquest apartat de diagnòstic, podem realitzar un anàlisi DAFO

DEBILITATS	AMENACES
• Insuficient nivell de compliment de normatives, especialment les comunitàries. • Pèrdua de capacitat de negociació front a les grans superfícies de distribució que implica l'abandonament d'aquest mercat. • Escasa capacitat de negociació front a les cadenes hoteleres, sobre tot pel que fa als terminis de pagament. • Disminució de marges de benefici com a conseqüència de les marques blanques de les grans superfícies i la pressió de les multinacionals al mercat HORECA. • Insuficient qualificació professional de comercials i tècnics, associada a una estratègia de venda lligada a les visites presencials. • Alt cost de transport de matèries primeres lligada a la insularitat i la classificació ADR (transport de matèries primeres perilloses). • Alt cost de transport de producte acabat lligat a l'insularitat. • Limitació del mercat derivada de l'insularitat. • Insuficients eines de marketing per facilitar l'increment de vendes i l'exportació. • Insuficient inversió en I+D+i per la manca de línies d'ajuts específiques.	• Conjuntura econòmica desfavorable per millorar el consum domèstic. • Excés de normativa específica. • Competència d'empreses multinacionals i nacionals que veuen les Illes Balears com un mercat subsidiari. • Limitació de creixement per l'elevat cost del sol industrial. • Aplicació generalitzada de models de consum basats en "preu x estància". • Elevat cost de la maquinaria per noves línies de producció. • Tendència generalitzada d'aplicació de sistemes de dosificació en depòsit, suportant la despesa financiera de la modernització hotelera. • Reducció dels ajuts compensatoris de l'insularitat perquè augmenten els peticionaris mentre es mantén la quantia global aportada per l'Estat. • Increment del cost dels combustibles i per tant, dels costos de transport en totes les seves variants. • Insuficient protecció de la propietat intel·lectual i dels coneixements específics del sector.

FORTALESES	OPORTUNITATS
• Sector molt vinculat a les necessitats bàsiques del consumidor HORECA. • Proximitat al client local. Rapidesa de resposta comercial i tècnica. • Alt nivell d'oferta de bens complementaris (sistemes automatitzats de dosificació de productes, serveis d'assessorament higiènic). • Poca competència en productes per el tractament d'aigües i piscines. • La cultura de la reutilització i el reciclatge està molt introduïda en el sector (reducció de costos i sostenibilitat). • Es un sector dinàmic dins l'àmbit de l'indústria de les Illes Balears amb disposició d'aplicar la innovació a procés i producte. • Una majoria de productors tenen implantats sistemes de gestió de la qualitat. • Una majoria de productors tenen implantats sistemes informatitzats de la producció i el control de risc de productes.	• Aliances amb centres d'investigació i tecnologia. • Desplegament del clúster com eina d'integració i cooperació dins el sector. • Potenciament i comunicació del paper com sol·lucionador higiènic per el sector HORECA. • Aprofitament d'instal·lacions per la producció conjunta d'envasos. • Potenciament de projectes d'innovació en productes i sistemes per el tractament d'aigües. • Potenciament de projectes d'innovació en productes sostenibles (Ecolabel o Ecoetiquetat Europeu). • Existeix un potencial creixement a Menorca, Eivissa i Formentera, que es pot realitzar en col·laboració. • Existeix un potencial de creixement al sector HORECA, ja que valora molt l'oferta de serveis tècnics i assessorament. • Participar en la discussió de normatives autonòmiques específiques (Decret de Piscines, Línies d'ajuts i subvencions per sectors innovadors, disseny, fires, etc).

4.- MODEL DE GESTIÓ DEL CLÚSTER

El funcionament d'un clúster regional requereix de l'estructura de triple hèlix característica: la participació del govern, empreses, grups de recerca i institucions financeres, infraestructura de suport, coordinats tots ells per l'òrgan promotor del clúster:

- Les **empreses** són els actors imprescindibles del clúster, empreses que se situen en tota la cadena de valor i col·laboren amb altres empreses de la cadena per desenvolupar nous productes i optimitzar la productivitat.
- Els **científics** aporten el capital intel·lectual del clúster a través dels seus descobriments i patents. Així mateix, tenim l'obligació de fomentar l'empreniment i per tant motors del desenvolupament del clúster mitjançant l'incorporació de noves empreses.
- Les **institucions financeres** són necessàries per aportar el capital necessari per finançar el desenvolupament i creixement del clúster.
- Les **infraestructures de coneixement** com universitats, laboratoris, i centres tecnològics, que suposen l'eina fonamental de suport al sector.
- El **govern** autonòmic serà el responsable d'impulsar i acompanyar al clúster desde la seva posada en marxa i de donar-li suport amb polítiques que afavoreixin el seu desenvolupament.

ACTORS:

El model associatiu s'ha estructurat en 4 modalitats d'empresa associada:

- Socis Tractors
- Socis Base
- Socis Col.laboradors
- Socis d'Honor

Socis Tractors: Empreses amb seu a les Illes Balears l'activitat empresarial estigui integrada per la fabricació o distribució de productes químics. Els socis tractors es beneficiaran dels serveis específics que determinin els òrgans de govern del Clúster. Aquests membres actuaran qualitativament i quantitativament a favor de la sostenibilitat del Clúster establint com a premisses l'excel·lència i la innovació. Tindran veu i vot en els òrgans de govern del Clúster.

Socis Base: Empreses o que participen d'una manera o altra a la cadena de valor del sector químic, amb seu a les Illes Balears, als que no correspongui la categoria de Soci Tractor. Els socis base es beneficiaran dels serveis específics que, per a ells, determinin els òrgans de govern del Clúster. Tindran veu i vot en els òrgans de govern del Clúster.

Socis Col.laboradors: Empreses o entitats públiques o privades, radicades a les Illes Balears (Universitat, Centres tecnològics, associacions empresarials o entitats de l'Administració Pública Regional) que estiguin interessades a promoure o assumir o participar en els fins del Clúster, o vulguin fer aportacions periòdiques o un aportació aïllada rellevant per a la consecució dels fins del Clúster. Per adquirir la condició de soci col·laborador haurà de formalitzar un conveni de col·laboració amb el Clúster en el què es regulin els termes de la seva col·laboració.

Socis d'Honor: Persones físiques i jurídiques proposades com a Soci d'Honor per la Junta Directiva en atenció al seu prestigi o per haver contribuït de manera rellevant a la dignificació i desenvolupament del Clúster.

Així, amb aquesta estructura empresarial, el Clúster disposa als seus Estatuts els òrgans de govern (Art. 12):

- L'Assemblea General de Membres, com a òrgan suprem.
- La Junta Directiva, com a òrgan col·legiat de direcció permanent.

Per a la Direcció Executiva del Clúster, aquest preveu l'incorporació d'un "Director del Clúster".

Per la realització de tasques d'acompanyament i serveis a les empreses, es preveu la posada en funcionament d'una "Oficina Tècnica del Clúster" amb el personal que es consideri més adient en tot moment.

Actualment, son Socis Tractors 7 empreses:

- Comercial Distribuidora Puig SL
- Futurquimia SL
- Industrias Argui SA
- Ecoquímico SL
- Lejías C'an Valero SL
- Detergents Burguera SL
- Detergents La Palmera SL

El nombre d'empreses amb categoria de Socis Base fluctua en funció del Llibre d'Altes i Baixes del Clúster. La xifra d'inici està situada en torn a les 13 empreses¹⁵.

El nombre de Socis Col.laboradors està constituït per una xifra d'entitats en continuat creixement, dels quals podem citar:

- Col·legi Oficial de Químics de les Illes Balears.
- Quimiotest SL.
- Saniconsult Ibérica SL.
- Oquendo Ingenieros SL.
- Maslow SL.
- Ecocars SL.
- Rambla Bussiness Solutions SL.
- Turistec Clúster de Tecnologías de la Información y Comunicación.
- Centre Tecnològic per a la Formació i la Recerca¹⁶.
- Centre Tecnològic LEITAT.
- Fundació Balear d'Innovació i Tecnologia (Fundació BIT).
- Fundació Universitat Empresa de les Illes Balears (FUEIB).
- Soluciones Informáticas Ambientales SL (SIAM).

¹⁵ Ver ANEXE: Llistat d'empreses associades al Clúster.

¹⁶ Centre tecnològic registrat amb el nº 107.

Durant més de 30 anys, l'associació empresarial del sector químic, que ha devengut en el clúster, ha participat activament a plataformes patronals com la Federació de la Petita i Mitjana Empresa de Mallorca i l'Associació Nacional de Fabricants de Detergents, integrada a la Federació Nacional de l'Indústria Química (FEIQUE).

Així mateix, les empreses associades es vinculen amb entitats nacionals com l'Associació Nacional de Fabricants de Lleixius (ANFALE) i l'Associació Nacional del Comerç Químic (AECQ).

ACTORS INSTITUCIONALS

L'administració regional juga un paper important en el procés de generació i consolidació dels clústers a Balears, així com en la generació del ecosistema de I+D+i necessari al seu voltant.

Desde el clúster creim seriosament que les polítiques regionals de promoció de l'activitat econòmica s'han de centrar fonamentalment en fomentar un entorn favorable a les empreses i impulsar les relacions interempresarials i l'associacionisme.

Amb aquest esperit, pensam que aquestes polítiques, encapçalades per la Direcció General d'Universitats, Recerca i Transferència del Coneixement (l'interlocutor principal al període que abasta aquest Pla Estratègic), i traduïdes amb els plans de ciència i tecnologia ens han de conduir a la maduresa i consolidació .

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats

De la mateixa forma, pensam que els investigadors i els organismes d'interfaz juguen un paper dinamitzador en matèria d'innovació.

El clúster manté una col.laboració amb la Fundació Universitat Empresa de les Illes Balears que es remonta als anys 90, quan es va signar el primer conveni de col.laboració entre una entitat de la UIB i empresaris de les Illes Balears.

També volem destacar la col.laboració amb la Fundació BIT i, per tant, amb el Parc Científic de les Illes Balears (Parc BIT), creat al 1993 i orientat a la concentració d'empreses i professionals que participen d'un ecosistema d'investigació, formació i difusió de tecnologies punteres. El clúster està, en aquests moments, albergat a Ses Cases de Son Espanyol, a l'edifici administratiu del propi Parc BIT, juntament amb els altres clústers d'innovació.

La Fundació per a la Formació i la Recerca, des de la seva creació com a Centre Tecnològic té per objecte la promoció i desenvolupament de la formació, assessorament i investigació científica duent a terme activitats de recerca, desenvolupament i innovació en l'àmbit del turisme i en el camp de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).

El Centre Tecnològic LEITAT és un Partner Tecnològic amb una estratègia de creixement sostenible. Desde aquesta perspectiva dona suport al "open innovation" amb grans empreses i pimes, liderant i participant en projectes singulars i consolidant la col·laboració internacional com a valor del networking tecnològic.

Organigrama

De una estructura tradicional hacia una organización flexible y dinámica, priorizando los equipos de trabajo y de proyectos, con una comunicación transversal y una definición de responsabilidades, con el objetivo de conseguir cumplir con las expectativas tecnológicas del cliente y la sociedad.

DIVISIONES DE CONOCIMIENTO

- Safety & Sustainability
- Advanced Materials
- Biomed
- Devices, Design & Engineering
- Environmental & Bio Technologies
- Fast Moving Consumer Goods

5.- ESTRATÈGIA GENERAL 2013 - 2015

5.1.- EIXOS ESTRATÈGICS

Fins ara hem treballat amb elements filosòfics (missió i visió), elements analítics (situació geo-econòmica i diagnòstic sectorial) i finalment arribam al punt d'identificar els elements operatius (objectius generals, eixos estratègics, objectius específics, accions i indicadors).

Els **objectius generals** identificats al resum executiu (pàg. 3 del Pla Estratègic):

- Afavorir la cooperació públic-privada i la triple hèlix Govern/Universitat/Empreses
- Identificació i impuls a la innovació.
- Millora de la competitivitat de les empreses.
- Sostenibilitat i millora de la mobilitat dels productes i matèries primeres
- Capacitació dels recursos humans de les empreses.
- Internacionalització i creació de riquesa i ocupació.

Ens han duit a elaborar aquest Pla Estratègic a modo de full de ruta que identificarà el nostre GAP: on som i on volem arribar.

Així, la definició dels eixos estratègics del Clúster es deu més a l'aplicació d'estratègies de reorientació i generadors d'avantatjes competitives que en estratègies de mera supervivència com expressaven organitzacions empresarials clàssiques. Aquesta proactivitat demostrable es l'essència i raó de ser del model clúster aplicat al nostre sector.

Durant una sèrie d'anys ens hem lamentat en el sentit que les amenaces al sector justament s'aplicaven sobre les nostres debilitats (escasa capacitat negociadora en front de les grans superfícies i les grans cadenes hoteleres amb l'afegit que els nostres costos de producció creixien per l'augment de taxes energètiques i transports, per exemple).

Ara es moment d'emprendre una nova dimensió d'actuació on tenim que reorientar les nostres debilitats, fer-nos forts en la defensa del mercat interior i ser clarament ofensius en camps d'oportunitat com la proximitat, la confiança, l'innovació aplicada a la desinfecció i la higiene.

EIX ESTRATÈGIC: INNOVACIÓ		
OBJECTIUS	ACCIONS	INDICADORS
REPRESENTATIVITAT	ACONSEGUIR UNA MASA CRÍTICA DE SOCIS TRACTORS I BASE PER REALITZAR EL CLÚSTER D'INNOVACIÓ	Nivell d'afiliació superior al 15% del total d'empreses del subsector industrial dels CNAE 2041 i 4645
	PRESENCIA DEL CLÚSTER ALS MEDIS DE COMUNICACIÓ	Nº Publicacions o aparicions en premsa/any
FINANÇAMENT	TREBALLAR AMB EQUILIBRI PRESSUPOSTARI	Balanç equilibrat aprovat per Assemblea General
PROMOCIÓ DE L'INNOVACIÓ AL SECTOR	DIFUSIÓ DEL BENEFICIS DE L'INNOVACIÓ PER LES EMPRESES	Nº Accions de difusió realitzades/any
	SIGNATURA DE CONVENIS AMB UNIVERSITATS I CENTRES TECNOLÒGICS	Nº Convenis signats/any
	GENERACIÓ DE PROJECTES RELACIONATS AMB TRACTAMENT D'AIGÜES	Nº Projectes presentats/any
	GENERACIÓ DE PROJECTES RELACIONATS AMB HIGIENE I SALUT	Nº Projectes presentats/any
	GENERACIÓ D'INFRASTRUCTURES PER LA I+D+I APLICADA	Nº Infraestructures generades/any
INCREMENT DE VENDES DE LES EMPRESES EN EL SECTOR HORECA	PROMOCIÓ COMERCIAL CONJUNTA	Percentatge de vendes HORECA

EIX ESTRATÈGIC: CAPACITACIÓ		
OBJECTIUS	ACCIONS	INDICADORS
FORMACIÓ	FORMACIÓ ESPECÍFICA NORMATIVA DE TRANSPORT DE MERCADERIES PERILLOSES (ADR - IMDG)	Nº Cursos realitzats/any
	FORMACIÓ ESPECÍFICA NORMATIVA D'ENMAGATZAMENT DE PRODUCTES QUÍMICS (APQ)	Nº Cursos realitzats/any
	FORMACIÓ ESPECÍFICA NORMATIVA D'AVUACIÓ DE PRODUCTES QUÍMICS I ETIQUETAT (REACH i CLP)	Nº Cursos realitzats/any
	CONVENIS PER LA FORMACIÓ DE TÈCNICS EN TRACTAMENT D'AIGÜES I HIGIENE ENFOCAT AL TURISME	Nº Convenis signats/any
QUALITAT	ASISTÈNCIA A FIRES I CONGRESSOS	Nº de Fires o Meetings assistits/any
	GARANTITZAR EL CONTROL DE QUALITAT DE PRODUCTES AMB LABORATORIS ACREDITATS	Nº Convenis signats/any
INTERNACIONALITZACIÓ	INCORPORACIÓ A XARXES COMERCIALS I D'INVESTIGACIÓ	Nº perfils publicats EEN/any
	FORMACIÓ ESPECÍFICA A LES EMPRESES SOBRE INTERNACIONALITZACIÓ i/o PATENTS	Nº Cursos realitzats/any
ADAPTACIÓ SECTOR A DIRECTIVES COMUNITARIS AMB LA CREACIÓ D'UNA OFICINA TÈCNICA DE SUPORT	DIFUSIÓ I EXPLICACIÓ DEL PROCÉS D'ADAPTACIÓ A DIRECTIVES UE	Nº Publicacions/any
	AUDITORIES DE SEGURETAT I CUMPLIMENT NORMATIVA	Percentatge d'empreses auditades/ total d'empreses associades
	ASSESSORAMENT TÈCNIC DIVERS	Nº consultes ateses/any

EIX ESTRATÈGIC: CAPACITACIÓ		
	GENERACIÓ DE FITXES DE DADES DE SEGURETAT DE PRODUCTE QUÍMIC	Nº Fitxes realitzades/any
	GENERACIÓ DE FITXES DE TOXICOLOGIA DE PRODUCTE QUÍMIC	Nº Fitxes realitzades/any
	ADAPTACIÓ D'ETIQUETAT I EMBALATJES A LA DIRECTIVA CLP	Nº etiquetes revisades/any

EIX ESTRATÈGIC: SOSTENIBILITAT		
OBJECTIUS	ACCIONS	INDICADORS
TRANSPORT	ASSESSORAMENT COM CONSELLERS DE SEURETAT DE LES EMPRESES DEL SECTOR	Nº d'empreses amb anomenament de conseller de seguretat/any
	REDUCCIÓ DE SANCIONS RELACIONADES AMB EL TRANSPORT DE PRODUCTES QUÍMICS	Nº sancions/any vs any anterior
	CONVENIS PER LA REDUCCIÓ DELS COSTS DEL TRANSPORT DE MERCADERIES	Nº de convenis/any
	ACTUACIÓ SECTORIAL PER L'INCREMENT DE LES COMPENSACIONS PER EL TRANSPORT DE MATERIES PRIMERES I PRODUCTE ACABAT A CAUSA DE L'INSULARITAT	Percentatge de variació de la quantitat total sectorial assignada.
PROMOCIÓ DE LA QUÍMICA CIRCULAR I LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA	ASSESSORAMENT PER L'OBTENCIÓ DE LA ECOETIQUETE EUROPEA "ECOLABEL"	Nº de productes registrats Ecolabel/any
	ESTUDIS ENFOCATS A L'APROFITAMENT DE CULTIUS I MATERIES PRIMERES LOCALS PER LA PRODUCCIÓ DE QUÍMICS SOSTENIBLES	Nº Projectes presentats/any

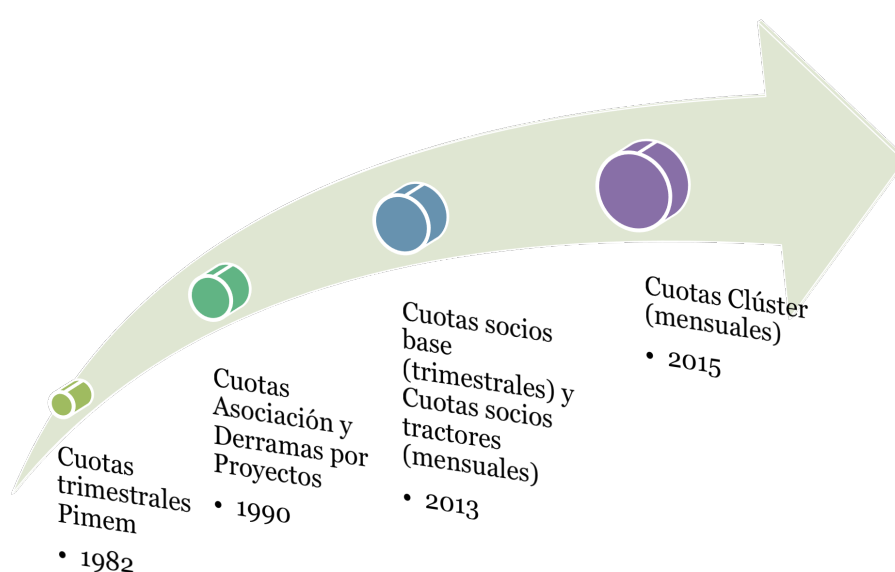
5.2.- PRESSUPUEST I FINANÇAMENT.

El clúster deu part dels seus orígens a l'associació empresarial pre-existent, on un tradicional sistema de quotes trimestrals generava una masa dineraria que s'acumulava per manca de iniciatives suficients de dinamització.

Amb el temps, l'assessorament expert va generar una certa dinàmica i la necessitat de realitzar derrames per projectes concrets.

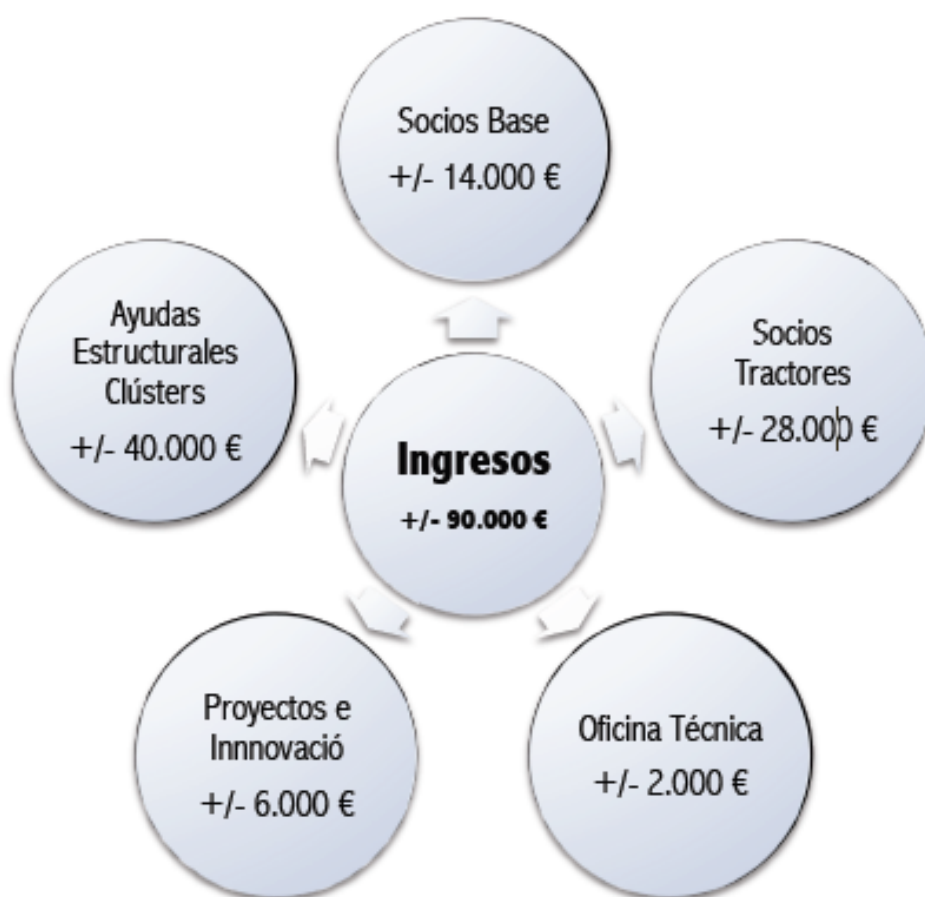
El clúster requereix (al menys per la seva posada en marxa) d'unes aportacions extraordinàries i de la responsabilitat d'una certa estabilitat pressupostària. Aquesta responsabilitat recau sobre els denominats "socis tractors" que es fan responsables del funcionament econòmic.

El nostre plantejament pressupostari es basa doncs, majoritàriament i fins que l'administració faciliti fons de suport als clústers, en el finançament privat, tal i com explica la següent gràfica:

Per altre costat, els socis base, iniciaran la seva aportació amb un sistema de quotes trimestrals que durant el període temporal 2013-2015 tendria que passar a ser mensual i amb una major aportació dineraria final. Això es produiria a partir del segon semestre de 2014, una vegada l'oficina tècnica de suport del clúster sigui plenament operativa i vegin beneficis tangibles a les seves aportacions.

A partir de 2014, el clúster requerirà entre 90.000 i 120.000 euros anuals per el seu funcionament i es preveu l'aportació de fons públics de suport a l'estructura amb el següent esquema:

Quant a l'estructura de despeses anuals del clúster, s'ha previst la incorporació dels següents **recursos humans**:

- 1 Director del Clúster.
- Titulat Superior en Ciències i un perfil amb experiència en la gestió d'associacions empresarials, gestió de projectes i innovació.
- 1 Tècnic.
- Titulat Superior en Ciències i un perfil amb experiència en la gestió de projectes.
- 1 Conseller de Seguretat.
- Titulat Superior en Ciències i acreditació de titulació oficial de Conseller de Seguretat.

Quant a la **participació en associacions d'ambit nacional**, s'ha previst la participació en AECOC (Asociación Española de Codificación Comercial) i ADELMA (Asociación de Empresas de Detergentes, Productos de Limpieza, Mantenimiento y Afines), a la vegada vinculades federativament amb FEIQUE (Federación Española de la Industria Química).

Aquesta patronal espanyola dona suport al Foro Internacional Suschem España i a les iniciatives d'Economía circular i Química sostenible.

L'Economia Circular és un model econòmic que es basa en la reutilització de productes i components i en l'eficiència de recursos i energia. Aquest model guanya adeptes com a sistema organitzatiu a adoptar per fer front a les necessitats i reptes del segle XXI - una població creixent i una disponibilitat de recursos cada vegada més limitada.

L'Economia Circular aplicada al sector químic es basa en el disseny de productes que facilitin la separació dels components i la seva reutilització, generant el menor volum de residus possible, i en la definició de nous models empresarials en els que sigui viable per al fabricant recollir, tornar a fabricar i distribuir els productes que fan, tal com suggereix el concepte "del bressol al bressol".

La Comissió Europea va adoptant gradualment aquest model econòmic restauratiu a través del seu "Estratègia Europa 2020", ja que condueix a millores substancials i duradores en la gestió dels recursos.

Quant a la **formació**, pensam serà necessària la participació d'entitats experimentades en la realització de plans formatius específics.

Quant als **gastos generals**, els habituals (subministrament d'aigua, energia, material fungible, etc...), més els assessoraments externs que es deriven del compliment normatiu fiscal i laboral principalment.

Quant a la **inversió inicial i adquisicions**, ens referim al equipament informàtic bàsic i mobiliari auxiliar, ja que contam en la cessió del espai al Parc BIT i per tant no es contempla l'adquisició o lloguer d'espais.

Finalment, quant a la **despesa associada a projectes**, aquesta es dona en forma de becaris, edició i difusió de resultats i certificacions d'organismes supervisors, si fos necessari.

Així doncs, tenim una previsió de despeses:

PRESSUPOST DE DESPESES	
Salaris (Cost Empresa: Salari brut + SS)	60.678 €
Quotes Associacions Nacionals	2.692 €
Formació	1.730 €
Despeses Generals	15.510 €
Inversions y adquisicions	4.380 €
Despeses associades a projectes	5.010 €
TOTAL DESPESES ANUALS	90.000 €

Per tant, amb aquestes previsions presentarem un balanç equilibrat i d'acord amb la nostra figura jurídica de “entitat sense ànim de lucre”.

6.- ANNEXES

6.1.- CIF

Cañellas Mut

MINISTERIO
DE ECONOMÍA
Y HACIENDA

Agencia Tributaria
www.agencia tributaria.es

TARJETA DE IDENTIFICACIÓN FISCAL

Número de Identificación Fiscal **Definitivo**

G07094410

Denominación **ASOC CLUSTER DE LA INDUSTRIA QUIMICA DE LES ILLES BALEARS**

Razón Social **(CLIQIB)**

Anagrama Comercial:

Domicilio Social

Domicilio Fiscal **C/ BLAISE PASCAL, S/N
EDIF. EUROPA PARCBIT - PALMA DE MALLORCA
07121 PALMA - (ILLES BALEARS)**

Administración de la AEAT **07601 PALMA MALLOR**

Fecha N.I.F. **Definitivo: 01-05-1982**

Código Electrónico: **4490BB9C0E00BC79**

6.2.- REGISTRE

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General de Treball i Salut Laboral

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

VICE. ECON., PE I OC

REGISTRE: SORTIDES

Núm: 7006/2013

Data: 19/02/2013

Sr.Joan Miquel Matas Rosselló
En representació de l'Associació Clúster
de la Indústria Química de les Illes Balears
Parc Bit, edifici Europa, planta baixa,
ctra. Valldemossa km 7,4
07121 Palma

Exp: DGT ASSOC 007/343
Emissor: DGTSL/amm/ml

Assumpte: tramesa de Resolució

Us tramet, adjunta, la Resolució del vicepresident econòmic, de Promoció Empresarial i d'Ocupació per la qual s'admet el dipòsit de l'acta de modificació i dels estatuts de l'associació anomenada Associació Clúster de la Indústria Química de les Illes Balears així com còpia acarada i foliada de dits documents.

Palma, 18 de febrer de 2013

El cap de la Secció IX

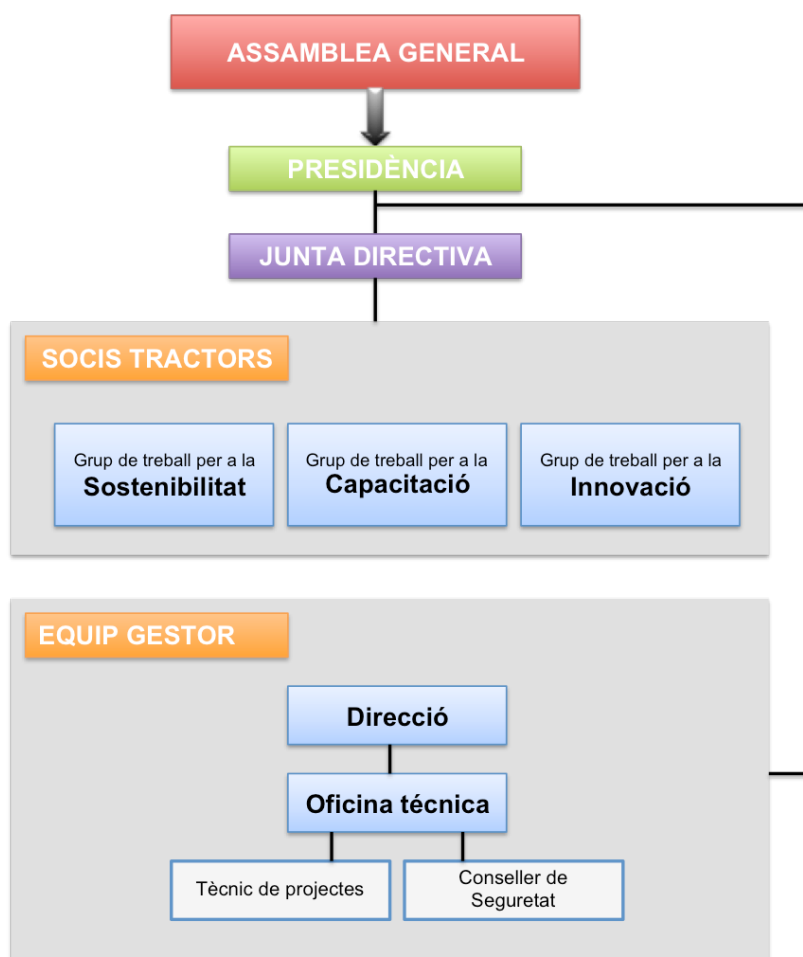

Antoni Moragues Mas

6.3.- ESTATUTS

Donada la seva extensió, es poden consultar en document separat o bé descarregar de la pàgina web de CLIQ IB:

www.cliqib.org

6.4.- ESTRUCTURA DELS ÒRGANS DE GOVERN DEL CLÚSTER

6.5.- LLISTAT D'EMPRESSES ASSOCIADES AL CLÚSTER.

Adjuntam llistat d'empreses afiliades al clúster amb data gener de 2013.

Nº	EMPRESA	RESPONSABLE	MUNICIPIO
1	Futurquimia SL	Sebastià Crespí	SA POBLA
2	Comercial Distribuidora Puig SL	Joan Puig	PALMA
3	Industrias Argui SA	Silvia Mateu	PALMA
4	Detergents Burguera SL	Antoni Burguera	CAMPOS
5	Detergentes La Palmera SL	Catalina Rosselló	LLUCMAJOR
6	Lejías C'an Valero SL	Onofre Femenías	BINISALEM
7	Ecoquímico Balear SL	Andreu Pallicer	MARRATXÍ
8	Tratamientos Ecoquímicos SL	Raúl Pradas	PALMA
9	Rosa M ^a Julià Flaquer y Otros CB	Isidoro Rodríguez	ARTÀ
10	Tonfer SL	Jose Luis García	MARRATXÍ
11	Kelko Química SL	Fernando Bujosa	SANTA MARIA
12	Barrachina Distribuciones SL	Pep Pérez	SON SERVERA
13	Distribuciones Aguiló CB	Juanjo Cerrato	ARTÀ
14	Lejías Olives SL	Juan José Olives	MAÓ
15	Detergentes Mallorca SL	Antoni Femenías	MURO
19	Sebastián Carbonell Fornari	Sebastià Carbonell	SA POBLA
20	Coquiba SL	Benet Ripoll	PALMA
21	Globagua SL	Justino García	BINISALEM